

LASTENKULTTUURIPOLIITTISESTA OHJELMASTA TILANVUOKRAUSTOIMINTAAN

Lastenkulttuuritarjonnan muodostuminen Helsingin alueellisissa kulttuurikeskuksissa

Viestinnän koulutusohjelma
Kulttuurituottamisen
suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö
13.11.2006

Maria Silvasto

TIIVISTELMÄSIVU

Koulutusohjelma Viestintä		Suuntautumisvaihtoehto Kulttuurituottaminen	
Tekijä Maria Silvasto			
Työn nimi LASTENKULTTUURIPOLIITTISESTA OHJELMASTA TILANVUOKRAUSTOIMINTAAN Lastenkulttuuritarjonnan muodostuminen Helsingin alueellisissa kulttuurikeskuksissa			
Työn ohjaaja/ohjaajat Päivi Tenhunen-Marttala			
Työn laji Opinnäytetyö		Aika 13.11.2006	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 47 + 1
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Opinnäytetyö käsittelee lastenkulttuuria Helsingin alueellisissa kulttuurikeskuksissa Stoassa, Malmitalossa ja Kanneltalossa. Tarkoituksena oli kartoittaa, kuinka keskusten lasten ohjelma muodostuu sekä kuinka lastenkulttuuripoliittisen ohjelman määrittelemät eri taiteen alat ja toimenpide-ehdotukset näkyvät alueellisten kulttuurikeskusten ohjelmistossa.</p> <p>Opetusministeriön tehtävänä on suunnitella kulttuuri- ja taidepolitiikkaa, alan taloudellista tukemista ja valmistella lainsäädäntöä. Opetusministeriö edistää lastenkulttuuria erilaisilla ohjelmilla ja hankkeilla. Työn pohjana on Opetusministeriön lastenkulttuuripoliittinen ohjelma, joka on julkaistu vuonna 2003. Ohjelman tavoitteena on antaa suuntaa lastenkulttuurin edistämiseksi vuosina 2003-2007. Ohjelmassa on esitelty eri taiteenaloja koskevia toimenpide-ehdotuksia, jotka on suunnattu laajalle toimijakunnalle. Työn teoriaosuudessa selvitetään tämän lisäksi opetusministeriön, Taiteen keskustoimikunnan ja kuntien tehtäviä lastenkulttuurissa sekä Helsingin kulttuuriasiainkeskuksen alueellisten kulttuurikeskusten toimintaa.</p> <p>Laadullinen selvitys on tehty haastattelemalla alueellisten kulttuurikeskusten työntekijöitä. Haastattelun tulosten pohjalta analysoidaan alueellisten kulttuurikeskusten lasten ohjelmiston muodostamiseen vaikuttavia ja sitä hankaloittavia tekijöitä. Ohjelmiston muodostamiseen vaikuttavat mm. tarjonta, tilat ja yhteistyön tuomat mahdollisuudet. Tuloksissa tutkitaan myös, kuinka lastenkulttuuripoliittisen ohjelman esiin nostamat eri taiteenalat, niihin liittyvät painopistealueet ja toimenpide-ehdotukset otetaan huomioon ohjelmiston rakentamisessa ja keskusten toiminnassa. Haastattelujen tuloksien mukaan voidaan todeta alueellisten kulttuurikeskusten ohjelmiston olevan hyvin monipuolinen ja vastaavan monelta osin lastenkulttuuripoliittisen ohjelman ehdotuksiin, vaikka ohjelman sisältö olikin haastateltaville vieras. Eri taiteenaloja on huomioitu lasten ohjelmistoissa erittäin hyvin ja tarjonta on laadukasta. Helsingin kulttuuriasiankeskuksen tuleva hallinnonmuutos nousi myös aiheena esiin ja haastateltavat pohtivat sen vaikutuksia ohjelman rakentamiseen tulevaisuudessa.</p>			
Teos/Esitys/Produktio -			
Säilytyspaikka Taideteollisen korkeakoulun kirjasto, Aralis-kirjastokeskus			
Avainsanat Lastenkulttuuri, Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma, Helsingin kulttuuriasiainkeskus, alueellinen kulttuurikeskus, Stoa, Malmitalo, Kanneltalo			

Degree Programme in Media		Specialisation Arts Management
Author Maria Silvasto		
Title FROM CHILDREN'S CULTURE PROGRAMME TO VENUE RENTAL ACTIVITIES Children's Culture In the Regional Cultural Centres of Helsinki		
Tutor(s) Päivi Tenhunen-Marttala		
Type of Work Final Project	Date 13 November, 2006	Number of pages (report + appendices) 47 + 1
<p>ABSTRACT</p> <p>Then aim of this thesis is to investigate children's culture in the regional cultural centres of Helsinki, namely Stoa, Malmitalo and Kanneltalo. The main objective was to identify how the center's repertoire for children forms. Moreover, a further research question was how different fields of art as well as proposals for action defined by the Children's Culture Programme, are portrayed in the repertoire of the regional cultural centres.</p> <p>The Ministry of Education's missions are to plan cultural and artistic policies, to support the industry financially, and to prepare cultural legislation. The Ministry promotes children's culture with a variety of programs and projects. The basis of the thesis is formed by the Finnish Ministry of Education's Children's Culture Programme, published in 2003. The goal of the programme is to give direction to the promotion of children's culture from 2003 to 2007. The programme presented proposals for action in different fields of art that are directed towards a broad range of implementors. In addition, in the theoretical section the focus is on the research of the Ministry of Education, the Art Council of Finland and the Municipalities. The research investigates the roles in children's culture as well as the activities of regional cultural centers.</p> <p>The qualitative analysis has been conducted by interviewing the employees of these regional cultural centers. The factors that affect and hinder the composition of the children's programme's repertoire are analysed based on the results of the interviews. The factors that affect the composition are the supply, the facilities and the possibilities provided by cooperation. The results section examines how the Children's Cultural Programme presents different fields of art. What is also taken into account is focal points connected to them, the proposals for action when building the repertoire. The results of the interviews indicate that the repertoire of the regional cultural centres is very diverse and it often meets the propositions of the children's cultural programme. However, the contents of the program were unknown for many. Various fields of art have been catered for in the children's repertoire and the supply is of good quality. The City of Helsinki Cultural Office's upcoming change in the administration was also mentioned, as the interviewees contemplated its future effects.</p>		
Work / Performance / Project -		
Place of Storage University of Art and Design Library, Aralis Library and Information Centre, Helsinki		
Keywords Children's culture, Children's culture programme, City of Helsinki Cultural Office, regional cultural centre, Stoa, Malmitalo, Kanneltalo		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	2
2	VALTIO JA KUNTA LASTENKULTTUURIPOLITIIKKA LUOMASSA	4
2.1	Opetusministeriön ja Taiteen keskustoimikunnan tehtävät lastenkulttuurissa .	4
2.2	Kunnat kulttuuripalveluiden tuottajana	6
2.3	Helsingin kaupunki ja kulttuuriasiankeskus	7
2.4	Alueelliset kulttuurikeskukset Helsingissä	8
2.4.1	Stoa	9
2.4.2	Kanneltalo	10
2.4.3	Malmitalo	11
3	LASTENKULTTUURIPOLIITTINEN OHJELMA	12
3.1	Ehdotus lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi - Kulttuuri kasvaa lapsissa...	12
3.2	Lastenkulttuuripoliittisen ohjelman sisältö	13
3.3	Kärkihankkeena Taikalamppu	16
4	TUTKIMUSONGELMAT	18
5	TUTKIMUSMENETELMÄ.....	19
5.1	Haastattelut ja kysymykset	20
5.2	Haastattelun arviointi.....	21
6	TULOKSET.....	22
6.1	Alueellisten kulttuurikeskusten lastenohjelma ja siihen vaikuttavat tekijät ...	22
6.2	Eri taiteenalat alueellisten kulttuurikeskusten ohjelmassa.....	29
6.3.	Keskusten muut painopisteet ja tulevaisuuden näkymät	36
7	POHDINTA.....	38
	LÄHTEET	44
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni teema on tarkentunut pikkuhiljaa. Kulttuurituottajaopiskelijana kiinnostuin lastenkulttuurista ja myös aiempi työskentelyni lasten ja erityisryhmien parissa tuki aiheen valintaa. Aluksi ajattelin keskittyä tarkastelemaan muutaman eri kulttuurilaitoksen lastenohjelmistoa. Aihetta hahmotellessani vastaan tuli jatkuvasti opetusministeriön tekemä lastenkulttuuripoliittinen ohjelma, jonka tavoitteena on antaa suuntaa lastenkulttuurin edistämiseksi vuosina 2003–2007.

Olin ollut työelämässä jo useamman vuoden, enkä ollut kuullutkaan lastenkulttuuripoliittisesta ohjelmasta. Mietin, olenko ainoa lastenkulttuurin tuottaja, jolle ohjelma on vieras? Tietävätkö muut alan työntekijät ohjelman asettamista toimenpide-ehdotuksista ja linjauksista? Halusin tarkastella lähemmin, toteutuvatko lastenkulttuuripoliittisen ohjelman toimenpide-ehdotukset käytännössä vai ovatko ne vain poliittisen tason pohdintoja, joita kukaan ei edes pyri toteuttamaan?

Tarkastellessani Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen toimintaa tulin siihen tulokseen, että alueelliset kulttuurikeskukset ovat kulttuuritarjontansa kanssa lähimpänä kunnan asukkaita. Paneuduin tarkemmin Helsingin kulttuuriasiainkeskuksen alueellisiin kulttuurikeskuksiin Stoaan, Malmitaloon ja Kanneltaloon. Keskukset ovat vakiinnuttaneet toimintansa tarjoamalla ohjelmaa ihmisten omassa elinympäristössä, lähellä asutusta ja muita palveluita. Työni ulkopuolelle rajautuivat Helsingin kulttuuriasiainkeskuksen muut talot. Annantalo, Kulttuurikeskus Caisa ja Savoy-teatteri toimivat kaikki eri periaatteilla ja Vuotalo taas on vasta vakiinnuttamassa toimintaansa.

Työni eteni kartoittamalla alueellisten kulttuurikeskusten syntyvaiheita ja niihin vaikuttaneita tekijöitä. Tutustuessani aiheeseen tarkemmin olin sitä mieltä, että valintani tarkastelun kohteeksi otetuista taloista oli osunut oikeaan. Lapsiperheet ovat yksi keskusten tärkeimmistä kohderyhmistä.

Tutustuessani tarkemmin opetusministeriön tekemään ohjelmaan ja sen sisältöön kiinnostuin erityisesti ohjelman antamista toimenpide-ehdotuksista eri taiteenaloihin liittyen. Ehdotusten käytännön toteutus jäi kiinnostamaan ja mietinkin, missä eri paikoissa ohjelman antamia ehdotuksia voidaan soveltaa. Kulttuuritoimijoiden kenttä osoittautui hyvin laajaksi ja keskityin kunnallisen tason kulttuuritarjontaan. Tarkastelun ulkopuolelle jäivät järjestöt, koulut, päiväkodit, taidelaitokset ja museot.

Käsittelen työssäni Helsingin alueellisten kulttuurikeskusten lastenkulttuuria. Tutkin sitä, miten alueelliset kulttuurikeskukset muodostavat lasten ohjelmistonsa ja minkälaiset eri tekijät siihen vaikuttavat. Tarkastelen myös miten lastenkulttuuripoliittisen ohjelman eri taiteenalat, niihin liittyvät toimenpide-ehdotukset ja painopistealueet näkyvät lasten ohjelmistossa. Halusin selvittää, tehdäänkö kuntatasolla sellaisia ratkaisuja lasten kulttuurin kehittämiseksi, joita opetusministeriön työryhmä on ohjelmassaan peräänkuuluttanut.

Työssäni analysoin valtion ja kunnan roolia lastenkulttuuripoliittisessa päätöksenteossa ja kuntaa kulttuuripalveluiden tuottajana. Pohdin myös Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen tehtäviä ja alueellisten kulttuurikeskusten toimintaa Helsingissä. Lastenkulttuuripoliittista ohjelmaa käsittelen kertomalla sen taustoista ja sisällöstä, sekä yhdestä ohjelmasta nousseesta hankkeesta.

Aiheesta nousseisiin kysymyksiin hain vastauksia haastatteleamalla kolmea Helsingin kulttuuriasiainkeskuksen työntekijää. Haastattelin kahden keskuksen johtajia ja kolmanneksi haastateltavaksi valitsin alueellisen kulttuurikeskuksen tuottajan. Näin sain aineistoa hieman laajemmalla näkökulmalla. Haastattelujeni tulokset olen jakanut kolmeen eri osioon käsiteltyjen aihepiirien mukaan. Työni pohdinnassa tarkastelen saamiani tuloksia ja niistä heränneitä ajatuksia.

Työni tarkoitus on tuoda esiin niitä seikkoja, jotka määrittelevät lasten ohjelman ja kulttuuritarjonnan muodostamista alueellisissa kulttuurikeskuksissa. Työni valottaa

ohjelmiston kokoamiseen vaikuttavista tekijöitä ja kertoo Helsingin alueellisten kulttuurikeskusten ohjelmiston monipuolisuudesta. Lastenkulttuurista kiinnostuneille lukijoille opinnäytetyöni tarjoaa uusia ajatuksia lastenkulttuurin monipuolisesta toteuttamisesta ja ongelmista.

2 VALTIO JA KUNTA LASTENKULTTUURIPOLITIIKKAA LUOMASSA

Kulttuuripolitiikan perustehtävä on luoda suotuisat toimintaedellytykset kulttuurin ja taiteen kentän toimijoille, turvata mahdollisuudet kulttuuripalveluihin ja taide-elämyksiin sekä edistää verkostoitumista (Opetusministeriö, Kulttuuripolitiikka).

Lastenkulttuurilla tarkoitetaan lapsille ja nuorille järjestettäviä taide- ja kulttuuripalveluita, mutta myös lasten oman, leikkiin tai kerrontaan perustuvan itse luodun kulttuurin edistämistä. Lastenkulttuurin edistäminen on yksi opetusministeriön toiminnan painopistealueita. Lastenkulttuuria tuetaan valtionosuuksilla ja harkinnanvaraisilla valtionavustuksilla sekä strategiatyöllä. (Opetusministeriö, Lastenkulttuuri.)

Lastenkulttuuri alkoi vakiintua käsitteeksi Suomen kulttuuripolitiikassa 1970-luvulta lähtien. Käsitettä on pohdittu aika ajoin mm. YK:n lapsen vuoden (1979) kynnyksellä, jolloin opetusministeriö asetti ensimmäistä kertaa lastenkulttuuritoimikunnan pohtimaan laaja-alaisesti lastenkulttuuriin liittyviä kysymyksiä. Taide- ja kulttuurihallinnon osa-alueena lastenkulttuuri on vakiinnuttanut asemansa 1980-luvulta lähtien ja oman määrärahansa se on saanut budjettiin vuonna 1981. (Kulttuuri kasvaa lapsissa 2002, 15.)

2.1 Opetusministeriön ja Taiteen keskustoimikunnan tehtävät lastenkulttuurissa

Opetusministeriön tehtävä on suunnitella kulttuuri- ja taidepolitiikkaa, alan taloudellista tukemista ja valmistella lainsäädäntöä. Opetusministeriön kulttuuripolitiikan toimiala kattaa kansalliset kulttuuri- ja taidelaitokset, valtionosuutta ja -avustusta saavat museot, teatterit ja orkesterit, kuntien kulttuuritoiminnan ja kirjastotoimen sekä valtionavustuksilla rahoitettavan järjestö-, yhdistys- ja kansalaistoiminnan. Taiteen ja muun kulttuurin edistämiseen ja kehittämiseen liittyvät tehtävät hoidetaan opetusministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osastolla, jossa on eri yksiköitä. (Opetusministeriö, Kulttuuripolitiikka.)

Opetusministeriö edistää lastenkulttuuria erilaisilla ohjelmilla, hankkeilla, hallinnon alan ohjauksella ja toiminnan rahoituksella (Opetusministeriö, Kulttuuripolitiikka). Vuonna 2003 käynnistyi mm. kolmivuotinen Luovuus ja kulttuurikasvatushanke, jonka tarkoituksena oli kerätä ja levittää tietoa meneillään olevista kulttuurikasvatushankkeista. Alan toimijoille oli tarkoitus antaa vertailukohteita ja ideoita hyödynnettäviksi ja samalla tehdä hankkeita näkyväksi. Hankekartoitus nimeltään Kulttuurikasvatuksella luovuuteen ilmestyi tammikuussa 2005. (Tikkanen 2005, 7.)

Opetusministeriön alaisia taiteen asiantuntijaelimiä ovat yhdeksän valtion taidetoimikuntaa ja näiden yhdyssiteenä toimiva taiteen keskustoimikunta. Alueellisen taide-elämän edistämistä varten on kussakin läänissä yksi tai useampi alueellinen taidetoimikunta. (Opetusministeriö, Kulttuurin hallinto ja toimijat).

Taiteen keskustoimikunta on perustettu v. 1967 ja se toimii opetusministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston alaisena. Samaan aikaan perustettiin 9 kpl valtion taidetoimikuntia ja 13 kpl alueellisia taidetoimikuntia. Taiteen keskustoimikunnan tehtävänä on jakaa taiteilija- ja kohdeapurahoja ja avustuksia. Toimikunta nimitetään kolmivuotiskaudeksi. Taidetoimikunnat tekevät aloitteita ja esityksiä alan edistämisestä, sekä edistävät taiteen harjoittamista ja harrastamista. Varoja saadaan opetusministeriöltä ja veikkausvoittovaroista. (Kulttuuri kasvaa lapsissa 2002, 141–142.)

Taiteen keskustoimikunta valitsi vuonna 1987 keskuudestaan lastenkulttuurijaoston, jonka tarkoitus oli vastata erityisesti lastenkulttuurin edistämisestä. Lastenkulttuurijaosto on asiantuntijaelin, joka toimii Taiteen keskustoimikunnan alaisuudessa. Lastenkulttuurijaostolla on nykyään itsenäistä päätösvaltaa apurahojen jakamisessa ja se antaa vuosittain Taiteen keskustoimikunnalle talousarvioesityksen määrärahojen jakamisesta. Perinteisesti apurahoja ovat saaneet projektit, joita tekevät lastenkulttuurialan taiteilijat, kasvattajat ja muut toimijat. Lastenkulttuurin valtionpalkinto jaetaan myös joka vuosi. Lastenkulttuurijaosto on jakanut vuodesta 1996 lähtien myös erityisavustuksia osana lastenkulttuurin kehittämisohjelmaa. (Kulttuuri kasvaa lapsissa 2002, 140–141.)

2.2 Kunnat kulttuuripalveluiden tuottajana

Kulttuurin tutkija Merja Isotalo puhuu artikkelissaan kunnasta kulttuuripalvelujen tuottajana. Hänen mukaansa kulttuurin ei useinkaan katsota kuuluvan kunnallisiin peruspalveluihin vaan kulttuuri on aina jotain ylimääräistä, jonka voi helposti pudottaa pois. Isotalon mukaan nykyään odotetaan enemmän yksityisten tuottamia palveluita ja kolmannen sektorin vapaaehtoistoimintaa myös kulttuurin osalta, vaikka kulttuuri- ja taidepalvelut ovat Suomessa olleet pitkään pääasiassa valtion ja kunnan tuottamia. Valtion ja kunnan merkitys on perustunut pohjoismaisen hyvinvointivaltion aatteeseen, mikä on selvästi muuttumassa. Artikkelissaan Isotalo toteaa kulttuuriin suhtautumisen olleen Suomessa perinteisesti varovaista, jopa hieman kunnioittavaa ja on sellaista osittain edelleenkin. (Isotalo 2006, 26.)

Paikallistasolla kunnat huolehtivat suurimmasta osasta julkisia palveluja ja siten niiden vastuulla on myös suuri määrä erilaisia kulttuuripalveluja (Opetusministeriö, Kulttuurin hallinto ja toimijat).

Kunnan tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa. Kunnan tehtävänä on myös järjestää kunnan asukkaille mahdollisuuksia taiteen perusopetukseen sekä harrastusta tukevaan opetukseen taiteen eri aloilla.

(Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 1992).

Laki on perustana kuntien yleisille kulttuuritoiminnoille. Kunnat ylläpitävät merkittävän osan ruohonjuuritason kulttuuritoiminnasta. Kunta nähdään yleisesti edellytysten luojana, ja sen ylläpitämät kulttuuripalvelut ja myöntämät avustukset avaavat mahdollisuudet kuntalaisille osallistua ja nauttia kulttuurista. Tänä päivänä painotetaan yhä useammin kunnallisen kulttuuritoimen roolia paikallisen kulttuuritoiminnan koordinaattorina ja verkostojen rakentajana. (Kuntaliitto, Kulttuuri.)

Kunnan järjestämät kulttuuripalvelut kuuluvat usean eri sektorin alaisuuteen. Niitä hoidetaan mm. kulttuuri-, sivistys- ja vapaa-aikalautakunnissa, kirjastolautakunnissa ja kunnan- tai kaupunginhallituksissa. Kunnallisten peruspalveluiden osana on laaja kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden verkosto. (Kuntaliitto, Kulttuuri.)

Kuntien kulttuurisektoriin kuuluvat kirjastot ja yleinen kulttuuritoimi sekä paikkakunnasta riippuen myös museot, teatterit, orkesterit ja taideoppilaitokset. Kunnan

yleisen kulttuuritoiminnan järjestäminen on säädetty laissa, mutta toteutustavasta ja toteutuksen laajuudesta vastaa kunta. Taidelaitosten toiminnasta on säädetty niitä koskevilla laeilla. (Kuntaliitto, Kulttuuri.)

Kunnat rahoittavat itse suurimman osan kaikesta lastenkulttuuriin liittyvästä toiminnasta ja palveluista. Kunnat, joissa järjestetään taiteen perusopetusta, saavat siihen valtionosuutta asukasluvun mukaan. Kunnat saavat valtionosuuksia myös yleiseen kulttuuritoimintaan ja sen kohdentamisesta eri kulttuuritoimintojen välillä päätetään kunnissa. (Kuntaliitto, Lastenkulttuuri.)

2.3 Helsingin kaupunki ja kulttuuriasiankeskus

Helsingin kaupunki on tehnyt vuonna 2001 lapsi- ja perhepoliittisen ohjelman, jossa luodaan yhteisiä tavoitteita ja suuntaviivoja kaupungin hallintokunnille. Ohjelmassa esitetään, että sivistyksen ja osaamisen edistämiseksi Helsingin kaupunki ylläpitää monipuolista lasten ja nuorten kulttuuri- ja taidetoimintaa sekä huolehtii, että kaikki lapset tulevat osalliseksi siitä. (Helsingin kaupungin lapsi- ja perhepoliittinen ohjelma 2001, 76.)

Lastenkulttuurilla ei ole erityistä kappaletta tai osioita ohjelmassa, mutta Helsingin kulttuuriasiainkeskuksen taidetalo Annantalo on laatimassa Helsingin lasten ja nuorten kulttuuripoliittista ohjelmaa. Annantalo kuuluu Taikalamppu-verkostoon, joka on lastenkulttuurikeskusten valtakunnallinen verkosto. Annantalo nimeää Taikalamppu-verkoston seuraavan kauden toimintasuunnitelmassaan yhdeksi kiireellisimmistä tehtävistään ohjelman laatimisen. Tehtävän ohjelman tarkoituksena on koordinoita työnjakoa kaupungin toimijoiden ja lasten ja nuorten kulttuurikentän välillä. Ohjelman avulla voidaan määrittää niitä kulttuurisia asioita, joita jokaisen lapsen halutaan kohtaavan Helsingissä. (Annantalon taidekeskuksen suunnitelmat toimikaudelle 2006–2008, 2).

Helsingin kulttuurilautakunta sekä sen alainen kulttuurikeskus perustettiin vuonna 1979. Ensimmäisenä kokonaisena toimintavuotenaan kulttuuriasiainkeskus määritteli toiminnalleen painopistealueita. Niissä nousivat esiin kuntalaisten tasa-arvon toteuttaminen kulttuuritarjonnassa, omaehtoisen harrastus- ja vapaa-ajantoiminnan tukeminen, paikalliskulttuurin tukeminen ja tarkoituksenmukainen avustuspoliittika.

Näitä kaikkia harjoittavat alueelliset kulttuurikeskukset. (Silvanto & Merimaa 2005, 70.) Kulttuuriasiainkeskuksen (Kulken) perustehtävä on pysynyt hyvin samankaltaisena koko toimintansa ajan, kuten tuoreesta määrittelystä voi todeta.

Kulttuuriasiainkeskus on Helsingin kaupungin hallintokunta, jonka tehtävänä on luoda suotuisa ilmapiiri ja edellytykset taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle Helsingissä. Kulttuuriasiainkeskus myöntää avustuksia taiteilijoille, taidelaitoksille, -yhteisöille ja – oppilaitoksille. Keskus tarjoaa esiintymis- ja työtiloja taiteilijaryhmille sekä tukee kulttuuritilaisuuksia ja niiden tuotantoa. Lisäksi kulttuuriasiainkeskus tuottaa taidekasvatusprojekteja ja lasten kulttuuritarjontaa ja etnisten vähemmistöjen omaa kulttuuritoimintaa.

(Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen vuosikertomus 2004.)

Kulttuuriasiainkeskuksessa toteutetaan vuodenvaihteessa 2006-2007 hallinnonuudistus. Toimittaja Marketta Karjalainen kertoo tuoreessa artikkelissaan uudistuksesta ja uskoo sen tuovan tullessaan uusia tuulia ja strategioita. Uudistusta on pohjustettu koko viime talvi tuulettamalla ajatusmaailmaa ja linjaamalla uutta strategiaa. Mallia näyttävät alueellisten kulttuurikeskusten johtajat, jotka kaikki vaihtavat paikkaa. (Karjalainen 2006, 7.)

2.4 Alueelliset kulttuurikeskukset Helsingissä

Alueellisista kulttuurikeskuksista käytiin ensimmäisiä kertoja keskusteluja *Jyväskylän kesässä* vuonna 1968, jolloin puhuttiin myös kulttuuripalvelujen alueellisesta tasarvosta. Helsingin väkiluku oli kasvanut voimakkaasti ja lähiöt olivat kehittyneet. Merimaan ja Väliniemen mukaan niistä haluttiin tehdä itsenäisiä ja paikallisia yhteisöjä, jolloin alueille oli saatava myös muita palveluita. Jo 1950-luvulla oli perustettu työväenopistoja, nuorisotaloja ja kirjastoja ympäri Helsinkiä, mutta tämä koettiin kuitenkin riittämättömäksi. Vuonna 1969 kulttuuripolitiikkaa tutkinut komitea jätti mietinnön, jossa esiteltiin värikkäästi monitoimitalojen (nyk. kulttuurikeskus) perimmäinen ajatus.

Tarvitsemme toiminnan ja kohtaamisen tiloja, tiloja, jotka perustuvat aktiviteettiimme ja joutenoloomme. Vapaa-ajan keskuksessa on tivoliajatus uudelleen herätettynä. Aikanaan tivoileissa oli kaikille kaikkea: taiteellisesti korkeatasoisia suorituksia, uusia rotuja, kieliä, eläimiä – siis oppimista ja maailmankuvan avartamista.

(Merimaa & Väliniemi 2005, 23.)

Alueelliset kulttuurikeskukset ovat hallinnollisesti Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen alaisuudessa, vaikka kaikilla taloilla onkin omat johtajansa. Kulttuurikeskukset palvelevat Helsingin asukkaita heidän omassa lähiympäristössään tarjoamalla mahdollisuuksia harrastaa ja kuluttaa kulttuuria. Kulttuurikeskusten on suunniteltu palvelevan kaikenlaisia helsinkiläisiä riippumatta iästä, sosiaalisesta tai kulttuurisesta taustasta tai sukupuolesta. Ne palvelevat myös taiteen ammattilaisia tarjoamalla korkeatasoisia esiintymistiloja kohtuulliseen hintaan. (Cantell & Linko & Silvanto 2005, 8.)

Yksi keskusten tärkeistä tavoitteista on niiden ihmisten herättely, jotka eivät ole tottuneet käyttämään kulttuuripalveluita (Niemi 2005, 51). Taloilla on monia rooleja, joista tärkeimmiksi nousevat paikallisen kulttuuritoiminnan esille tuominen ja kansainvälisinä vierailuteattereina toimiminen. Talot tekevät myös yhteistyötä kierrättämällä esityksiä ja järjestämällä yhteisiä kokonaisuuksia. Kulttuurikeskukset poikkeavat perinteisistä taidelaitoksista mm. siinä, että niillä on ohjelmistossaan monia eri taidelajeja. (Silvanto & Merimaa 2005, 76–77.)

Alueelliset keskukset järjestävät 5x2-taideopetusta helsinkiläisille kouluille ja päiväkodeille niiden tekemän taidekasvatustyön tueksi. Opetus kestää 5 viikkoa, 2 taideoppituntia kerrallaan. Taideopetuksen tavoitteena on antaa kokemuksia taiteesta ja taiteellisesta työskentelystä ammattilaisten kanssa mahdollisimman monelle helsinkiläislapselle. Keskukset antavat opetusta eri taiteenaloilta, ja opetus on maksutonta. (Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen verkkosivut.)

Alueellisissa keskuksissa toimii myös muita kaupungin hallintokuntia ja tiloja vuokrataan monille toimijoille. Stoassa ja Kanneltalossa toimivat mm. työväenopisto, nuorisoasiankeskus ja kirjasto. Malmitalossa toimii myös Pohjois-Helsingin musiikkiopisto ja oma elokuvateatteri. (Cantell & Linko & Silvanto 2005, 10–11.)

2.4.1 Stoa

Itäkeskuksen monitoimitalon eli nykyisen Stoa:n suunnittelu käynnistyi 1960-luvun lopulla. Stoa on Helsingin monitoimitaloista ensimmäinen, eikä sen perustaminen itäiseen kaupunginosaan ollut sattumaa. Idässä väestönkasvu oli erittäin voimakasta, eivätkä palvelut pysyneet perässä. Samaan aikaan alueelle suunniteltiin myös metroa ja

kaupallista aluekeskusta. Talon suunnittelu aloitettiin 1973 ja perustamissuunnitelma valmistui 1975. Rakennustyöt eivät päässeet heti käyntiin ja monien suunnitelmien jälkeen päätettiin, että talo keskitetään vapaa-ajantoiminnoille. Stoa valmistui vuonna 1984. (Merimaa & Väliniemi 2005, 25–27.)

Stoan ohjelmatarjontaa kuvaillaan enemmän globaaliksi kuin lokaaliksi, vaikka alueelliselle kulttuuritoiminnalle löytyy myös paikkansa. Stoassa järjestettiin jo vuonna 1986 ensimmäinen *Liikkeellä Marraskuussa* -festivaali, joka on omistettu uudelle tanssille. Stoa on tuonut tätä taidemuotoa esiin tietoisesti. Profiloituminen tanssiin johtuu myös siitä että muualla tanssia esitetään vähän. Stoassa on myös vahva näyttelytoiminta ja sen ohjelmisto on hyvin kansainvälistä. (Silvanto & Merimaa 2005, 70–73.) "Stoa tunnetuksi" on ollut tärkeä motto koko Stoan toiminnan ajan. Vuonna 2004 vietettiin Stoan 20-vuotisjuhlia. (Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen vuosikertomus 2004.) Stoan alaisuudessa toimii nykyään myös uusiin kulttuuriasiainkeskuksen taloista - kulttuurikeskus Vuotalo, joka on valmistunut vuonna 2001 keskeiselle paikalle Vuosaaren metroaseman läheisyyteen.

2.4.2 Kanneltalo

Kanneltalo sai alkunsa 1974, kun kaupunginhallitus sai esityksen uusien toimitilojen perustamisesta Pohjois-Haagaan. Mallia otettiin Itäkeskuksesta ja Kanneltalon perustamissuunnitelma syntyi vuonna 1979. Kanneltaloa alettiin rakentaa vuonna 1990 ja se valmistui 1992. Kustannussyistä talon monipuolisuudesta ja toteutuksesta jouduttiin tinkimään ja siitä tehtiin ensisijaisesti musiikkitalo. Jälkeenpäin on kritisoitu talon sijaintia, joka ei ole välttämättä kaikkein onnistunein poikittaisliikenteen suhteen. (Merimaa & Väliniemi 2005, 28–29, 32.)

Kanneltalon nimikin kertoo musiikista ja sitä suunniteltaessa kiinnitettiin erityistä huomiota akustiikkaan. Ensimmäisenä toimintavuotena Kanneltalossa järjestettiin 79 erilaista konserttia ja nykyään musiikkiteosten esitysmäärä on vakiintunut 50-70 vuositasolle. Kanneltalon musiikkitarjontaa on organisoitu erilaisiksi sarjoiksi, jotta ihmiset löytäisivät sen monipuolisen tarjonnan paremmin. (Silvanto & Merimaa 2005, 73–75.)

Ohjelmiston toisena kulmakivenä on näyttämötaide ja tanssista mm. flamenco on ottanut Kanneltalon omakseen. Näyttelyiden ohella lasten esitykset keräävät eniten yleisöä. Paikallisuus korostuu Kanneltalossa keskuksista eniten ja suurin osa talon käyttäjistä tulee lähiympäristöstä. (Silvanto & Merimaa 2005, 73–75.) Vuonna 2005 Kanneltalo haki lisäresursseja toimintaansa erilaisten yhteistyökumppanien avulla, minkä seurauksena yhteistuotantojen ja vuokratuotantojen määrät ovat kasvaneet (Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen vuosikertomus 2005).

2.4.3 Malmitalo

Malmitalon rakentamisesta tehtiin periaatepäätös vuonna 1981. Malmista haluttiin tuolloin asunto- ja työpaikkakeskittymä ja asukasluvun ennustettiin nousevan voimakkaasti. Vuonna 1983 asetettiin työryhmä laatimaan Malmitalon perustamissuunnitelmaa. Talon tarkoituksena oli toimia sekä itsenäisenä kulttuurikeskuksena, että koko alueen kulttuurityön tukipisteinä. Itäkeskus oli ollut tässä vaiheessa toiminnassa jo runsaan vuoden ja sen hyvien kokemusten ansiosta Malmitalon tarpeellisuutta ei koskaan kyseenalaistettu. Taloudellisista tilanteista johtuen Malmitaloa alettiin rakentaa vasta vuonna 1992 ja ovet avattiin syksyllä 1994. (Merimaa & Väliniemi 2005, 29–30, 32.)

Malmitalon ohjelmatarjonnassa korostuvat lasten taidekurssit ja työpajat. Taloon on rakennettu hyvät tilat kädentaitojen harjoittamiseen ja Malmitalossa onkin monipuolisemmin erilaisia tiloja kuin muissa kulttuurikeskuksissa. Malmitalo on selkeästi myös paikallisen kansalaistoiminnan keskus. Talo on profiloitunut elokuvaan oman elokuvateatterinsa Kino Helioksen kautta. Konsertit keräävät myös paljon yleisöä ja ohjelmisto koostuu sekä kamari-, että viihdemusiikin tarjonnasta. Kulttuuritarjonnassa korostuu paikallinen ja kansallinen näkökulma, eikä kansainvälisiä vierailuja ole niin paljon kuin muissa taloissa. (Silvanto & Merimaa 2005, 75–76.)

Vuonna 2004 Malmitalo vietti kymmenvuotisjuhliaan ja lisäsi tunnettuuttaan. Yhteistyökumppaneiden ja talossa kävijöiden määrät lisääntyivät. Vuonna 2005 Malmitalon uutena ohjelmakokonaisuutena aloitti yli 60-vuotiaille suunniteltu 60+ -sarja, joka on löytänyt yleisönsä hyvin. (Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen vuosikertomus 2004 ja 2005.)

3 LASTENKULTTUURIPOLIITTINEN OHJELMA

Opetusministeriön lastenkulttuuripoliittinen ohjelma on valmistunut vuonna 2003. Sen tarkoituksena on antaa suuntaa lastenkulttuurin edistämiselle vuosina 2003-2007. Lastenkulttuuripoliittista ohjelmaa edelsi Taiteen keskustoimikunnan ehdotus lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi *Kulttuuri kasvaa lapsissa*, johon ohjelma pitkälti perustuu. Lastenkulttuuripoliittista ohjelmaa on lähdetty toteuttamaan kärkihankkeilla, joista ensimmäisenä on toteutettu hanke nimeltä Taikalamppu.

3.1 Ehdotus lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi - Kulttuuri kasvaa lapsissa

Opetusministeriö antoi Taiteen keskustoimikunnalle tehtäväksi laatia ehdotus lastenkulttuuripoliittisesta ohjelmasta vuonna 2001. Toimeksianto koostui monesta osasta ja sen tehtävänä oli toimia pohjana tulevalle lastenkulttuuripoliittiselle ohjelmalle. Taiteen keskustoimikunta luovutti ehdotuksen *Kulttuuri kasvaa lapsissa* opetusministeriölle vuoden 2001 lopussa. Ohjelman työryhmään kuului eri taiteenalojen ammattilaisia, jotka kokoontuivat 12 kertaa. Työryhmä kuuli asiantuntijoina lukuisia henkilöitä ja ehdotus luovutettiin opetusministeriölle 27.2.2002. (*Kulttuuri kasvaa lapsissa* 2002, 5-6.)

Ehdotuksen sisältö koostuu sekä tavoite- että toimenpideosasta, sekä lastenkulttuurin tilaa tarkastelevasta laajasta selvityksestä. Siinä määritellään periaatteellisia tavoitteita, tutkitaan lastenkulttuurin suhdetta lapsipolitiikkaan, kartoitetaan toimijoita ja toimintamuotoja ja annetaan näitä koskevia toimenpide-ehdotuksia. (*Kulttuuri kasvaa lapsissa* 2002, 2.)

Työryhmän ajatuksena on, että ohjelmassa esitetyt toimenpiteet voidaan toteuttaa ja käynnistää vuosina 2002–2006, ainakin osittain. Työryhmä myös esittää kustannusvaihtelusten olevan 850 000–1 700 000 euroa vuosittain alkaen vuodesta 2003. Tärkeimmäksi asiaksi ryhmä nostaa kuitenkin sen, että päättäjät ymmärtävät lastenkulttuurin merkityksen hyvinvoinnin ja yhteiskunnan henkisen pääoman karttumisen kannalta ja sen että ne sitoutuvat kehittämään lastenkulttuuria osana yleistä kulttuuripolitiikkaa. (*Kulttuuri kasvaa lapsissa* 2002, 25.)

3.2 Lastenkulttuuripoliittisen ohjelman sisältö

Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma valmistui vuonna 2003. Ohjelman taustamateriaalina on ollut Taiteen keskustoimikunnan ehdotus ohjelmaksi *Kulttuuri kasvaa lapsissa*. Opetusministeriö pyrkii toteuttamaan sille asetettuja haasteita lastenkulttuurin edistämiseksi olemassa olevien resurssien mukaan. Osittain tämä tapahtuu käyttämällä 10–20 prosenttia kulttuuri-, liikunta-, ja nuorisopolitiikan osaston vuosittaisesta määrärahasta lastenkulttuurin edistämiseen ja kohdentamalla se uudella tavalla. Resursseja on lisätty myös lisämäärärahalla, joka on kaudella 2003–2007 n. 15 miljoonaa euroa. Muita toimijoita, kuten kuntia, järjestöjä ja taidelaitoksia koskevat ehdotukset ovat lähinnä ohjaavia. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 5–6.)

Lastenkulttuuripoliittisen ohjelman saatesanoissa kulttuuriministeri Tanja Karpela toteaa ohjelman toimivan tienviitoittajana seuraavan viiden vuoden aikana ja sen tehtävänä on antaa suuntaa lastenkulttuurin edistämislle. Lastenkulttuuripoliittisessa ohjelmassa on esitelty lukuisia toimenpide-ehdotuksia, joista osa on ohjelmallisia linjauksia ja osa konkreettisia asioita. Ministeri sanoo linjausten ja toimenpide-ehdotusten koskettavan laajaa toimijakuntaa aina kodeista lähtien. Lastenkulttuurin määritelmänä ohjelmassa käytetään laaja-alaista käsitettä, joka kattaa sekä lapsille suunnatun, että lasten oman kulttuurin. Ohjelma keskittyy toimenpide-ehdotuksiin taide- ja kulttuuripalveluiden alueella, jättäen kuitenkin ehdotusten ulkopuolelle lapsista itsestään lähtöisin olevan kulttuurin. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 4.)

Lastenkulttuuripoliittisen ohjelman lähtökohtana on ajatus siitä, että kulttuuri on jokaisen perusoikeus ja jokaisella on oltava siihen yhtäläinen mahdollisuus. Ohjelmassa kulttuuripalvelut määritellään peruspalveluiksi, jolloin julkinen valta on velvoitettu järjestämään palvelut. Perusvalmiudet lasten ja nuorten luovuuteen annetaan taidekasvatukseen, virikkeellisen kulttuuriympäristön ja kulttuurisen rikkauden avulla. Puhuttaessa lastenkulttuurista on vaikea erottaa esim. nuorisokulttuuria ja ohjelma rajaakin lastenkulttuurin koskemaan alle 18-vuotiaita. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 7-8, 17.)

Ohjelmassa korostetaan kokonaisvaltaisen lapsipolitiikan merkitystä yleisesti lasten ja lapsiperheiden aseman turvaamisessa. Lastenkulttuuripolitiikka tulisi aina ottaa huomioon tärkeänä osana yleistä lapsipolitiikkaa. Lastenkulttuurin tulee olla itsestään

selvästi osana kaikissa linjauksissa, jotka koskevat kulttuuria, taidetta tai koulutusta. Ohjelmassa kehotetaan kaikki kuntia laatimaan erillisiä lapsipoliittisia ohjelmia, jossa kulttuuri otetaan huomioon. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 9-10.)

Lasten taidekasvatus on erityisessä asemassa taidepolitiikassa, ja sen avulla sekä vahvistetaan lasten omaa kulttuuria että tuetaan siirtymistä aikuisten kulttuuriin. Tässä korostuu yhdenvertaisuus, niin että jokaisella lapsella olisi käytännössä mahdollisuus rikkaaseen taidekasvatukseen. Ohjelmassa korostetaan sitä, että harrastukset taiteen parissa eivät korvaa perustaidekasvatusta ja taiteen perusopetusta vaan pikemminkin syventävät sitä. Ohjelman mukaan taideaineiden perusopetus tulee turvata kaikilla peruskoulun luokka-asteilla ja toisen asteen koulutuksessa. Sen lisäksi taide on sisällytettävä opetusmenetelmiin, -ympäristöihin ja niiden sisältöihin. Yhtenä monista ehdotuksista ohjelmassa kehoitetaan ministeriötä ja alan oppilaitoksia paneutumaan lastenkulttuurialan tuottajakoulutukseen ja sen kehittämiseen. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 10-11.)

Lastenkulttuuripoliittisessa ohjelmassa kiinnitetään myös huomiota kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Lasten kulttuuripalveluiden kannalta kaikkein merkityksellisintä on se, mitä Suomessa tapahtuu, vaikka taiteilijoiden liikkuvuuteen ja kansainvälisyyteen tuleekin panostaa. Monimuotoisuuden takaamiseksi on tärkeää poistaa erityisryhmiltä esteitä osallistumiseen. Vähemmistöjen tarpeet tulee huomioida, jotta kulttuuri olisi kaikkien mahdollisuus. Suomessa korostuvat itsestään selvien kielivähemmistöjen (ruotsi, saame, romani- ja viittomakieli) lisäksi myös maahanmuuttajien sekä liikunta- ja toimintaesteisten lasten tarpeet. Opetusministeriön tehtäväksi annettiin mm. toimenpiteiden laatiminen saavutettavuuden parantamiseksi julkisissa taide- ja kulttuurilaitoksissa. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 13-15.)

Yleisten kulttuurilaitosten, kuten kirjastojen ja taidelaitosten merkitys lastenkulttuurin kannalta on ensiarvoisen tärkeää. Kirjastolaitoksemme on alueellisesti kattava ja helposti lähestyttävä instituutio, jonka yksi suurimpia käyttäjäryhmiä on lapset. Ohjelmassa korostetaan riittävän rahoituksen turvaamista ja alueellisen yhteistyön kehittämistä kirjastopalveluiden turvaamiseksi. Lasten ja nuorten kirjallisuuden asiantuntemusta on pidettävä yllä ja sen saatavuus on turvattava. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 17-18.)

Taidelaitokset vaalivat yleistä kulttuuriperintöä ja esittelevät sen monipuolisuutta, sekä toimivat kulttuurikasvattajina. Jokaisen on saatava osallisuutensa omaan kulttuuriperintöön, joka osaltaan estää syrjäytymistä ja kehittää kulttuurisia taitoja. Taidemuseot tarjoavat taide-elämyksiä kaikenikäisille, mutta opetusministeriön ja Museoviraston tulee kohdentaa resursseja lapsille ja nuorille suunnattuihin hankkeisiin sekä lisätä ja vahvistaa heille suunnattua ohjelmaa. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 19-20.)

Valtaosa lastenkulttuuripalveluista tuotetaan taidelaitoksissa. Orkesterit, taiteilijat, museot ja teatterit tuottavat elämyksiä ja välittävät esteettisiä ja eettisiä arvoja. Näiden laitosten toiminta on turvattava ja tarjonnan tulisi olla monipuolista ja korkeatasoista. Saavutettavuuden ja esteettömyyden parantamiseksi niiden tulisi olla tasa-arvoisia myös alueellisesti, mutta myös kohtuuhintaisia. Ohjelman toimenpide-ehdotuksia ovat mm. yhteistyön vahvistaminen eri laitosten ja taiteilijoiden välillä vierailuiden ja projektien avulla ja lastenkulttuurin tukeminen apurahoin. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 20-21.)

Media on nykyään osa arkipäiväämme ja se voidaan jakaa painettuun ja uuteen mediaan. Painetulla medially on perinteisesti ollut suuri merkitys kirjallisuuden, lukemisen ja sanataiteen osalta ja lastenkulttuuri tarvitsee tällaista viestintää. Uusien medioiden kohdalla mahdollistuu paremmin myös lasten oma, luova tekeminen monenlaisine ilmaisullisine keinoineen. Näiden välineiden tasavertainen käyttö on turvattava koulujen ja kirjastojen kautta. Vastuuta jää myös sisällöntuottajille, jotta lapsille ja nuorille saadaan opetettua mediakriittisyyttä ja valistusta. Lastenkulttuuripoliittisessa ohjelmassa sanotaan, että tiedotusvälineiden täytyisi tahollaan kiinnittää huomiota lastenkulttuurin osuuteen ja mediakasvatusta tulisi vahvistaa jo peruskoulusta lähtien. Uusien medioiden ohella ei voi unohtaa televisiota ja radiota, joilla on vahva rooli arjessa. Yleisradiolla on velvoitteensa lastenohjelmien tuottamisessa ja sen tulisikin edelleen vahvistaa niiden asemaa lähetystoiminnassaan erilaisin tavoin. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 22-23.)

Lastenkulttuuripoliittisessa ohjelmassa annetaan myös konkreettisia toimenpide-ehdotuksia eri taiteenaloille. Ohjelmassa on pyritty löytämään ratkaisumalleja, jotka olisivat yhteisiä eri taiteenaloille ja näitä on käsitelty yleisesti eri näkökulmista käsin. Taiteenalat kuitenkin eroavat toisistaan ja niillä on omia painopisteitä ja erikoisalueita, jotka tarvitsevat omia toimenpiteitään. Toimenpide-ehdotuksia on jokaiselle

taiteentalalle useita ja poimin niistä työhöni sellaisia, jotka koskevat kunta- ja käytännöntason toteuttajien työtä. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 24-25.) Esittelen toimenpide-ehdotukset opinnäytetyöni tuloksissa samalla kun kerron alueellisten kulttuurikeskuksen lastenkulttuuriohjelman sisällöstä.

Lastenkulttuuripoliittista ohjelmaa on arvosteltu monelta osin. Ydin-lehdessä moititaan sen suurimman puutteen olevan lasten itsensä tuottaman kulttuurin tietoisesti ulkopuolelle jättäminen. Ohjelmassa puhutaan siis vain lapsille suunnatusta kulttuurista, eikä esimerkiksi lasten omaehtoista luovuutta tukevista taidekerhoista tai -kouluista puhuta mitään. Kallio esittääkin artikkelissaan kritiikkiä ideologiaa kohtaan väittämällä, että lapset halutaan ensisijaisesti totuttaa erilaisten kulttuuripalveluiden asiakkaiksi, jotka joskus tulevat maksamaan pääsylippunsa. (Kallio 2003, 28–29.)

Kallio arvostelee artikkelissaan myös sitä, että ohjelmassa ei puhuta nuorisomusiikista mitään, vaikka lastenkulttuurin on määritelty koskettavan kaikkia alle 18-vuotiaita. Lisäksi sen mielestä monissa toimenpiteissä on kyse lasten kasvattamisesta aikuisten kulttuuriin, aikuisten ehdoilla. Minkään ehdotuksen taustalla ei ole myöskään taloudellista tukea, jota lastenkulttuuri tarvitsisi. (Kallio 2003, 28–29.)

3.3 Kärkihankkeena Taikalamppu

Lastenkulttuuripoliittisen ohjelman toteuttaminen on käynnistynyt viidellä kärkihankkeella, joista ensimmäisenä toteutettiin hanke nimeltä Taikalamppu. Taikalamppu on lastenkulttuurikeskusten valtakunnallinen verkosto ja sen toiminta perustuu kolmivuotisiin toimikausiin. Verkoston tehtävä on tukea ja kehittää keskusten toimintaa ja edesauttaa uusien toimintojen syntymistä. Hanke käynnistettiin jo ensimmäisen kolmivuotisen toimikauden alussa ja sille on asetettu seurantatyöryhmä. Opetusministeriöllä on tärkeä rooli tämän verkoston toiminnan tukemisessa ja edistämisessä myös sen ensimmäisen toimikauden (2003–2005) jälkeen. Toinen kärkihankkeista on liikkumis- ja toimintarajoitteisten lapsien osallistumisen lisääminen ja sitä kautta saavutettavuuden parantaminen. (Opetusministeriö, Lastenkulttuuri.)

Verkoston tavoitteena on kehittää lasten ja nuorten taide- ja kulttuuripalveluita. Kehittäminen koskee koko maata tukemalla jo olemassa olevien lastenkulttuurikeskusten toimintaa ja edistämällä palveluiden syntymistä sinne, missä niitä ei vielä ole.

Taidekasvatus on myös siirtynyt sinne, missä lapset luontaisesti ovat ja liikkuvat, kuten päiväkoteihin, lähiöihin, kouluihin ja maaseudulle. Taikalamppu-verkoston haasteena on löytää ne lapset, jotka eivät ole vielä taidekasvatuksessa mukana. (Torkko 2006, 14–16.)

Taikalampun ensimmäistä kolmivuotiskautta alettiin arvioida tammikuussa 2005 opetusministeriön asettaman työryhmän avulla. Työryhmän arvioinnissa nousi esiin 6 peruskysymystä, jonka yleisarviona todetaan että verkoston jäsenet ovat toimineet ja toteuttaneet annettuja tehtäviä hyvin. Peruskysymyksissä selvitettiin mm. saavutettavuuden lisääntymistä, uusien palveluiden ja innovaatioiden syntymistä, yhteistyön kehittymistä ja painopistealueita. Keskukset tekivät myös itsearvioinnin toimintakertomusten ja -suunnitelmien muodossa. (Taikalamppujen valossa 2006, 11–13, 20.)

Yleisesti työryhmä on sitä mieltä, että verkoston keskusten välinen yhteistyö on lisääntynyt ja se on toimivaa. Verkoston toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä on levitetty sen sisällä ja jopa ulkopuolellekin. Keskukset ovat kiinnittäneet huomiota saavutettavuuteen, mutta erityisryhmien toiminta on yhä heikkoa. Kehittämistarpeiksi työryhmä nimeää profiilin kirkastamisen ja ammatillisen roolin selkiyttämisen kulttuuripalvelujen tuottajana. (Taikalamppujen valossa 2006, 49–51.)

Helsingin kulttuuriasiainkeskuksen Annantalo on yksi Taikalamppu-verkoston alkuperäisistä jäsenistä, joka myös jatkaa toisella kolmivuotiskaudella 2006–2008. Opetusministeriön Annantalolle antamina kehitysalueina ovat tiedottaminen, sanataide, voimaantumiseen ja eheytymiseen tähtäävien menetelmien kehittäminen kulttuurikurssi-toiminnassa sekä teatteritaidekasvatuksen vahvistaminen Helsingissä. (Taikalampun verkkosivut.) Annantalon ensimmäisen kolmivuotiskauden jälkeen tehdyssä arvioinnissa korostettiin keskuksen merkityksen kasvamista taideoasajana ja monipuolisena kulttuurituottajana. Annantalolla on selkeä rooli lastenkulttuurin kehittäjänä. Erityisenä innovaationa arviointityöryhmä koki Annantalon kehittämän kultus.fi – verkkopalvelun. (Taikalamppujen valossa 2006, 24–27.)

4 TUTKIMUSONGELMAT

Työskenneltyäni jo jonkin aikaa kulttuurin parissa huomasin miettiväni, kuka tekee lopulliset ratkaisut ja päätökset, jotka koskevat lastenkulttuuria? Mikä on se ylin taho, joka päättää, mitä tuetaan ja millaista kulttuuria on kuluttajalle tarjolla? Olen koonnut lastenohjelmistoa festivaalille ja heittäytynyt mukaan ideoihin, jotka ovat tuntuneet hyviltä, tietämättä mistään sen suuremmasta ajatuksesta. Aihetta kartoittaessani eteeni tuli aina uudelleen opetusministeriön lastenkulttuuripoliittinen ohjelma. Olin toiminut työelämässä jo useamman vuoden ajan ja ohjelma oli minulle täysin uusi. Aloin pohtia, olinko kenties ainoa vai onko meitä useampia?

Ohjelman luettuani kiinnostuin sen käytännön vaikutuksista. Kulttuuritarjontaa muokkaavat useat asiat ja aihe tuntui kovin laajalta. Päätin keskittyä tarkastelemaan aihetta mahdollisimman läheltä kuluttajaa ja valitsin kohteekseni Helsingin kulttuuriasiainkeskuksen ja sen alueelliset kulttuurikeskukset.

Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen alaisuuteen kuuluu useita eri taloja, joilla jokaisella on oma profiilinsa kaupungin kulttuurin kentässä. Annantalo on lastenkulttuurikeskus, Kulttuurikeskus Caisa tekee töitä monikulttuurisuuden puolesta, Savoy-teatteri toimii erilaisten produktioiden vierailunäyttämönä, Aino Acktén huvilassa järjestetään pientä konserttitoimintaa ja lukuisilla muilla pienemmillä paikoilla on omat profiilinsa. Valitsin tarkasteluni kohteeksi Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen kolme alueellista kulttuurikeskusta Stoa, Malmitalon ja Kanneltalon ja tutkin keskusten lastenohjelman rakentumista ja lastenkulttuuriin paneutumista. Alueellisten kulttuurikeskusten tarjoama ohjelma on monipuolista ja niiden tehtävänä on olla saavutettavissa kaikille. Kaikki kolme taloa ovat vakiinnuttaneet paikkansa kaupungin kulttuuritarjonnassa ja rakentaneet omaa profiiliaan jo useita vuosia. Vuotalon jätin tarkastelun ulkopuolelle sen oltua toiminnassa vasta muutamia vuosia ja koska se toimii hallinnollisesti Stoa alaisuudessa.

Keskukset ovat profiloituneet hieman eri tavoilla; Stoa toimii modernin tanssin areenana, Kanneltalo on musiikkikeskus ja Malmitalossa harjoitetaan kädentaitoja. Lasten taidekurssit ja esitykset ovat toiminnan keskiössä jokaisessa talossa. Vuonna 2004 tehdyssä kävijäkyselyssä tuli ilmi, että kirjaston merkitys on kävijöille hyvin suuri, mutta myös muita palveluita pidetään arvossa. (Silvanto & Merimaa, 70–71.)

Ohjelmiston rakentuminen peilaa ympäröivää kaupunkikulttuuria ja alueen asukkaiden tarpeita ja mielenkiinnon kohteita. Alueellisella kulttuurityöllä on myös vastuunsa eli ohjelmistosta tulisi löytyä jokaiselle jotakin. (Niemi 2005, 51.)

Alkuperäinen ajatukseni oli tarkastella sitä, miten opetusministeriön ja lastenkulttuuripoliittisen ohjelman toimenpide-ehdotuksia ja painotuksia tunnetaan alueellisissa kulttuurikeskuksissa ja miten niitä toteutetaan? Tietävätkö käytännön tekijät annetuista ohjeistuksista ja suuntaviivoista vai toteuttavatko he asioita ”fiilispohjalta” ja tekevät vaan? Työn edetessä lopullisiksi tutkimusongelmiksi muodostuivat kuitenkin kaksi pääkysymystä, joihin pyrin saamaan vastauksen. Mitkä asiat vaikuttavat alueellisten kulttuurikeskusten lastenkulttuuriohjelman syntymiseen ja miten lasten ohjelmisto muodostetaan? Miten lastenkulttuuripoliittisen ohjelman määrittelemät eri taiteenalat, niitä koskevat toimenpide-ehdotukset ja painopistealueet näkyvät alueellisten kulttuurikeskusten lastenkulttuuritarjonnassa?

Työni tulokset olen jakanut kolmeen eri osaan, joista ensimmäisessä tarkastelen lastenohjelman syntymistä ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Toisessa osassa käsittelen lastenkulttuuripoliittisen ohjelman eri taiteenalojen esiintymistä ja huomioonottamista alueellisten kulttuurikeskusten ohjelmistossa. Kolmantena kartoitan muutamien lastenkulttuuripoliittisesta ohjelmasta nousevien painopistealueiden toteutumista keskuksissa.

5 TUTKIMUSMENETELMÄ

Päädyin keräämään osan työni aineistosta haastattelujen muodossa. Halusin saada mukaan sellaisia näkemyksiä, joita ei ole julkaistu tai kirjattu mihinkään ja päästä keskustelemaan aiheesta alueellisten kulttuurikeskusten työntekijöiden kanssa. Mielestäni aiheeni käsittelyyn oli hyvä saada keskusteleva ote, enkä uskonut kyselylomakkeiden avulla pystyväni saamaan aikaan samanlaista keskustelua ja ajatustenvaihtoa. Haastattelujen avulla asioita voidaan käsitellä laajemmin ja niiden aikana on mahdollisuus esittää myös tarkentavia lisäkysymyksiä aiheesta.

Haastattelin kahden eri Helsingin alueellisen kulttuurikeskuksen johtajaa; Stoa:n johtajaa Paula Lehtoa ja Malmitalon johtajaa Irmeli Niemeä. Saatuaani hyvin kattavan aineiston johtajien haastatteluista, päädyin siihen että kolmas haastateltava voisi olla johtajan

sijaan tiedottaja tai tuottaja. Kulttuurituottaja Leena Virkkumaa osallistui haastatteluun Kanneltalon edustajana.

5.1 Haastattelut ja kysymykset

Kävin tekemässä kaikki haastattelut syksyllä 2006. Haastattelujen kesto oli n. 1-1,5 h. Olin kertonut haastateltaville hieman etukäteen aihepiiristä ja työni pääpiirteistä, mutta kysymyksiä he eivät olleet saaneet etukäteen. Myöskään varsinaista tutkimusongelmaa en heille kertonut, jotta he eivät tekisi etukäteen olettamuksia puoleen tai toiseen. Olin jakanut kysymykseni (liite 1) kolmeen suurempaan kokonaisuuteen, joihin olin tehnyt itselleni paljon apukysymyksiä keskustelun eteenpäin viemiseksi.

Ensimmäisen suuremman kokonaisuuden tehtävänä oli kartoittaa ohjelmiston rakentamiseen liittyviä asioita. Halusin tietää, kuinka paljon tai miten usein ohjelmistossa on lastenkulttuuria ja millaisista eri osa-alueista lasten ohjelmisto koostuu. Olin myös kiinnostunut siitä, miten ohjelmiston osa-alueet vaihtelevat talojen sisällä ja niiden välillä. Halusin myös tietää, onko keskuksella henkilökunnassaan erityistä lastenkulttuurin osaamista.

Lastenkulttuuriohjelmiston kokoamista pyrin kartoittamaan kysymällä mm. ohjelmiston muodostumiseen vaikuttavista seikoista, kuten talon ohjelmallisista linjauksista ja kiinnostuksen kohteista, tarjottavan ohjelman eri osa-alueista, ohjelmabudjeteista ja keskuksen resursseista. Kuka on lopullinen päätöksentekijä ja millä perusteella päätökset ohjelmasta tehdään? Kuinka paljon Helsingin kaupungin kulttuuriasiakeskus vaikuttaa ohjelmiston linjauksiin ja painopisteisiin? Myös yleisöpalautteesta ja ympäristön asukkaiden vaikutusmahdollisuuksista oli yksi kysymys.

Toinen suuri kokonaisuus käsitteli lastenkulttuuripoliittisen ohjelman toimenpide-ehdotuksia, jotka kävimme läpi aihealueittain. Kartoitin sitä, onko keskuksessa esillä ohjelman luettelemia taidemuotoja ja kuinka paljon? Toteutetaanko toimenpide-ehdotuksia tietoisesti tai edes tiedostamatta?

Kolmanneksi kokonaisuudeksi nousivat lastenkulttuuripoliittisen ohjelman muutamat muut painopistealueet, kuten saavutettavuus, erityisryhmien huomioiminen ohjelmassa

ja yhteistyö eri toimijoiden kesken. Minkälaista yhteistyötä kulttuurikeskukset tekevät keskenään tai muiden kuntien kanssa?

5.2 Haastattelun arviointi

Kaikki haastateltavani olivat minulle entuudestaan vieraita ihmisiä ja jännitin haastatteluja aika tavalla etukäteen. Toivoin, että kysymysteni avulla saisin pidettyä haastattelun ilmapiirin rentona ja keskustelevana, turhaa jäykkyyttä välttämällä. Onnistuinkin tässä melko hyvin. Haastattelut olivat kestoiltaan suhteellisen pitkiä ja välillä keskustelut eksyivät hyvinkin kauas itse aiheesta, kun sekä haastattelija että haastateltava innostuivat hieman liiaksi. Pyrin välttämään johdattelua keskustelussa, mutta nauhoja kuunnellessani huomasin sortuneeni siihen liian usein. Näin saamani materiaali ei ollutkaan yhtä laaja, kuin haastattelujen kestosta olisi voinut päätellä.

Haastattelukysymyksiä oli paljon, mutta suurin osa niistä oli tarkoitettu lähinnä tukemaan keskustelun jatkumista, eikä monia niistä tarvinnut esittää lainkaan. Liitteenä olevat kysymykset ovat niitä pääkysymyksiä, joita esitin haastateltaville. Kysymysten jäsentelyyn ja rajaamiseen olisin voinut keskittyä paremmin, koska osa kysymyksistä oli vieläkin nk. ”nollakysymyksiä”, joiden esittämisellä ei työni kannalta ollut juurikaan merkitystä.

Mietin myös jälkeinpäin sitä, olisiko minun pitänyt kertoa haastateltavilleni etukäteen lastenkulttuuripoliittisesta ohjelmasta ja pyytää heitä tutustumaan siihen. Pelkäsin, että se olisi muuttanut tuloksia, mutta jälkeinpäin ajatellen se olisi saattanut tuoda syventävämpää aineistoa toimenpide-ehdotusten toteutumisesta keskuksissa.

6 TULOKSET

Haastatteluista saamani tulokset olen jakanut kolmeen lukuun. Ensimmäisessä luvussa tarkastelen Stoan, Malmitalon ja Kanneltalon lasten ohjelmistoa ja sen muodostamiseen liittyviä tekijöitä. Toisessa luvussa käsittelen lastenkulttuuripoliittisen ohjelman eri taiteenalojen ja toimenpide-ehdotusten näkymistä talojen lasten ohjelmistossa. Viimeisessä luvussa katsotaan, kuinka ohjelman muutamaiset painopistealueet toteutuvat keskuksissa.

6.1 Alueellisten kulttuurikeskusten lastenohjelma ja siihen vaikuttavat tekijät

Tarkastelemieni alueellisten kulttuurikeskusten ohjelmistoissa lasten ohjelma on pysyvä ja tärkeä osa kokonaisuutta. Lasten ohjelmaa on viikoittain ja ohjelmisto koostuu eri taidemuodoista. Lasten ohjelmaa järjestetään eri-ikäisille ja jokaisessa keskuksessa on myös ohjelmaa koko perheelle. Tarkkoja prosentuaalisia lukuja on vaikea määrittellä, eräs haastateltavista arvioi lasten ohjelman osuudeksi 30–40 % koko tarjonnasta, riippuen laskutavasta. Prosenttiosuus riippuu siitä, lasketaanko esim. koko perheelle suunnattu ohjelma myös lasten ohjelmaksi.

Alueellisten kulttuurikeskusten lasten kulttuuritarjonnan syntymiseen vaikuttavat monet seikat. Keskuksille tarjottava ohjelma on yksi suurimmista vaikuttavista seikoista, mutta myös taloudellinen niukkuus tuntuu ohjelmistossa. Keskuksilla on myös tehtävänsä tarjota alueen asukkaille monipuolista kulttuuria, joka määrittää ohjelmiston tekemistä hyvin vahvasti. Ohjelmatarjonnassa pyritään tarttumaan ajankohtaisiin aiheisiin ja houkuttelemaan käyttäjiksi niin lapsia, maahanmuuttajia, nuoria, syrjäytyneitä kuin vanhuksiakin. Keskukset eivät ole rajanneet lasten ohjelmaa kovin tarkasti, vaan ne korostavat sitä, että lasten ohjelmaan voi kuulua muitakin kuin pelkästään lapsille suunnattuja esityksiä.

Stoassa on kerran kuukaudessa Lasten lauantai, joka on ollut pysyvä osa ohjelmistoa jo 10 vuotta. Lasten lauantain ohjelma vaihtelee paljon ja siitä koetetaan tehdä hyvin monipuolinen. Lasten lauantaisissa voi olla ohjelmassa esim. tanssia, teatteria, nukketatteria tai musiikkia.

Malmitalon lasten ohjelmistoon kuuluvat vahvana osana elokuvat, johtuen talon omasta elokuvateatterista Kino Helioksesta. Malmitalossa näytetään lasten ja koko perheen elokuvia lauantaisin ja keskiviikkoisin. Malmitalossa toimii myös Muksukino päiväkotien ja perhepäivähoidon lapsille, sekä IP-kino iltapäivätoiminnassa oleville koululaisille. Lapsille ohjelmaa järjestävät myös talossa aamupäivisin vuokralla olevat teatterit.

Kanneltalon ohjelmistossa on lasten ohjelmaa eri kohderyhmille viikoittain. Lasten lauantai on kerran kuukaudessa. Kerran kuussa järjestettyyn Lasten lauantaihin ohjelma yleensä ostetaan tai järjestetään yhteistyössä jonkun tahon kanssa. Päiväkodeille suunnatut esitykset ovat usein vuokralaisten järjestämiä, jolloin niihin ei tarvitse sijoittaa rahaa ohjelmabudjetista. Kanneltalossa on myös Soiva Kanzas -sarja, jossa järjestetään iltaesitysten lisäksi päiväesityksiä koululaisille.

Alueellisten kulttuuritalojen ohjelma rakentuu periaatteessa kolmella eri tavalla. Saleja vuokrataan ulkopuolisille, tehdään yhteistyötä erilaisten toimijoiden kanssa ja tuotetaan täysin omaa ohjelmaa. Saleja vuokrataan taiteilijoille, järjestöille ja yksityisille ihmisille. Yhteistyömahdollisuuksia on monia ja sitä voidaan tehdä vaikka teatteriryhmän kanssa, jolla ei ole varaa tuoda esitystään näyttämölle. Tällöin voidaan vuokran sijasta neuvotella sopimus esim. lipputulojen jakamisesta, mikä mahdollistaa ohjelman pääsyn näyttämölle. Tällaisia yhteistyötilaisuuksia on noin kolmasosa ohjelmistosta. Kulttuuriasiakseksella on myös omia tilaisuuksia, joiden määrä vaihtelee muun tarjonnan määrästä ja sisällöstä. (Niemi 2005, 50.)

Ohjelmaa rakennettaessa ja suunniteltaessa on otettava monia seikkoja huomioon ja jo pelkkä tilojen vuokraaminen ulkopuoliselle on ohjelmistoon vaikuttava asia. Keskusten yksi tarkoitus on tarjota taiteilijoille edullisia ja korkeatasoisia esiintymistiloja, jotta he voivat tuoda esille omaa ohjelmaansa. Keskusten järjestämä muu ohjelma ei saa olla silloin kuitenkaan liian samankaltaista, jotta se ei syö vuokralaisten tuloja. Esiintymistilojen lisäksi tarvitaan harjoittelutiloja ja tämä nousi monessa kohtaa esiin ongelmallisena. Omia produktioita ei välttämättä voida toteuttaa, koska tiloja ei voida sitoa pitkäksi aikaa harjoituskäyttöön. Harjoitusaikojen ja -tilojen kehittäminen on yksi tärkeä asia, joka keskuksilla on organisaatiomuutoksen aikana edessään.

Kaikkien haastateltavien mukaan ohjelmatarjonta on yksi keskeisiä ohjelman rakentamiseen vaikuttavia tekijöitä. Tarjontaa on paljon, mutta sen laadukkuudesta

oltiin montaa mieltä. Käytännössä suuresta määrästä tarjouksia saattaa löytyä vain muutama sellainen ohjelma tai esitys, joka sopii ohjelmistoon ajallisesti, taloudellisesti, laadullisesti ja sisällöllisesti. Ohjelmiston kokoamista määrittelee myös se, ketkä ovat vuokralaisina, edellisten kausien ohjelma ja budjetti.

Usein tuntuu siltä, että on valtavasti vaihtoehtoja mutta sitten käytännössä on aika selkeä se lopullinen päätös. Käytännössä on pari mitä voi hankkia, ne nousee heti sieltä.

(Virkkumaa, haastattelu 31.10.2006)

Ohjelmistoa rakennettaessa on tärkeää löytää myös jotain uutta. Talojen työntekijät käyvät aktiivisesti katsomassa esityksiä ja kuuntelevat luotettavia suosittelijoita. Alan festivaaleilta saa tietoa ja Kulken henkilökunta tapaa toisiaan tiimeissä, joissa myös jaetaan kokemuksia. Myös naapurikuntien kanssa ollaan yhteydessä aika ajoin, jos esim. tarjolla on jokin isompi, kiertävä esitys. Silloin koetetaan sovittelaa ohjelmistojen aikatauluja ja rahoitusta yhdessä, jotta esitys saataisiin kiertämään taloja.

Jos mä ostan itse, niin yritän saada jotain aika uutta. Ei sellaista, joka on pyörinyt ja kiertänyt 10 vuotta. Mielellään haluaisin jonkun vastikään ensi-illassa olleen.

(Virkkumaa, haastattelu 31.10.2006)

Aina pitää vähän varastaa ja lainata, kun on niin vähän uusia asioita.

(Niemi, haastattelu 24.10.2006)

Lapset suuntautuvat eri asioihin harrastusten ja koulujen kautta jo nuorena. Näitä asioita, kuten musiikkia pyritään sisällyttämään ohjelmistoon, jotta talo tulisi tutuksi eritavoin suuntautuneille lapsille. Lapset oppivat käyttämään talon monipuolista kulttuuritarjontaa oman kiinnostuksensa kautta ja tulevat seuraavalla kerralla katsomaan jotain muuta.

Me halutaan houkutella lapsia käyttämään meidän palveluitamme ja juuri se, että meillä on erilaisia ohjelmamuotoja saattaa tuoda meille sellaisen lapsen joka on vain musiikista kiinnostunut. Sitten hän haluaakin tulla myös seuraavalla kerralla, kun kokemus oli niin mukava.

(Lehto, haastattelu 20.10.2006)

Malmitalolla on todettu myös se, että talon vuokralaiset ovat tärkeitä toiminnan kannalta. Tiloja vuokrataan taiteilijoille ja samalla saadaan sekä ohjelmistoa, että tuloja. Talon johtaja sanookin, etteivät he halua syödä yrittävien ryhmien leipää järjestämällä omia ilmaisia tilaisuuksia aamupäivisin ja lähteä kilpailemaan sillä tavoin katsojista. Lasten esitysten lippujen hintoja ei voi pitää kovin korkealla ja eräs haastateltavistani totesikin, ettei vuokralaisille kovin paljoa jää käteen tilojen vuokrien jälkeen. Myös kulttuurilautakunnan myöntämät produktiotuet menevät usein esityksen rakentamiseen ja vuokriin, jolloin palkan osuus jää hyvin pieneksi.

Kulken pitäisi miettiä tätä rahoitussysteemiä niin, että jos myönnetään produktiotukea niin siihen voisi liimata tilatuen. Silloin olisi realistisia mahdollisuuksia saada esitys toteutettua. Nyt se menee niin, että produktiotuesta maksetaan vuokrat – annetaan toisella kädellä ja otetaan toisella kädellä. Jos halutaan tukea lastenkulttuuria, pitäisi selkeästi kohdentaa niin että on resursseja ja rahaa, molemmat.

(Virkkumaa, haastattelu 31.10.2006)

Ohjelmarahaa ei kuitenkaan ole käytössä kovinkaan paljoa, kun sen jakaa tasaisesti vuoden jokaiselle päivälle. Leena Virkkumaa puhuukin yhteistyön merkityksestä ohjelmiston rakentamisessa. Erilaisia yhteistyökumppaneita pyritään löytämään yhä enenevissä määrin, jolloin heille voidaan vuokrata tila, auttaa tiedottamisessa, ohjelman suunnittelussa jne. Tällöin saadaan talon muitakin resursseja vuokraajan käyttöön, eikä ohjelman ostamiseen tarkoitettua rahaa tarvitse käyttää.

Talojen tiloja ja resursseja pyritään hyödyntämään myös silloin, kun hankitaan ohjelmaa ostamalla. Kanneltalon tuottaja puhuu resurssien kokonaisvaltaisesta hyödyntämisestä kuten konserttisalin teknisestä henkilökunnasta, tiedottajasta, tuottajasta aina lipunmyyntipalveluun ja äänentoistoon asti. Nämä resurssit ovat taloissa jo olemassa, mutta talot eivät tällä hetkellä pääse hyödyntämään niitä paljon kuin haluaisivat.

Jos ei olisi rahasta kiinni, niin mielellään sellaista teatteria jossa on elävät näyttelijät tai tanssiteatteria, missä on kokonainen ihminen. Lava on 14 metriä, pienimuotoiset ei pysty hyödyntämään salin kaikkia mahdollisuuksia.

(Virkkumaa, haastattelu 31.10.2006)

Harjoitustilojen puuttuminen on myös yksi iso este laadukkaan, uudenlaisen ja oman ohjelman saamiselle. Kanneltalon tuottaja haaveileekin harjoitustilasta, joka olisi identtisen kokoinen näyttämön kanssa. Tällöin esityksiä voitaisiin harjoitella muualla viemättä aikaa esitystoiminnalta ja siirtää sen jälkeen suoraan lavalle

Vie muulta toiminnalta aikaa harjoituksilla ja jos (esityksissä) on 3 viikon tauko ja ihmiset ovat oppineet käymään joka viikko. Ne oppii siitä pois.
(Niemi, haastattelu 24.10.2006)

Omia produktioita ja itse tuotettuja esityksiä on ohjelmistossa suhteellisen vähän. Tähän vaikuttaa ennen kaikkea budjetti ja se että omien produktioiden tuottaminen vie aikaa muulta toiminnalta. Produktioiden tekemiseen tarvitaan harjoitustilaa ja -aikaa, tuotannollista työtä jne. eikä tähän ole useinkaan mahdollisuuksia. Omaa ohjelmaa tehdään esim. luomalla päivän teema, jonka ympärille rakennetaan laajempi kokonaisuus työpajoihin ja esityksineen. Tällaiset laajemmat kokonaisuudet saavat myös ihmiset liikkeelle ja niitä järjestetään aika ajoin kaikissa taloissa.

Alettiin miettiä, että meidän pitäisi keksiä joku aihe, jonka ympärille me tehtäisiin joku laajempi kokonaisuus. Puoli päivää tai koko päivän tapahtuma, jossa voisi olla esityksiä, työpajoja jne. Viime vuonna kehitettiin ”Kauhua kakaroille” ja täällä oli toistatuhatta ihmistä. Me ei tiedetty, voiko se olla mahdollista ja mikä nyt on? Se oli se, joka sai vanhemmat ja tietysti myös lapset liikkeelle.
(Lehto, haastattelu 20.10.2006)

Se on jännää myös ilmiönä, että me olemme menossa kohti yhteiskuntaa jossa pieni ei ole enää kaunista. Vanhemmat haluavat isompia tapahtumia, paljon ihmisiä. Jos tulen tilaisuuteen jossa on 30 ihmistä niin hyvän aika, eihän tämä voi olla hyvä. Missä kaikki muut ovat? Millä me saisimme nyt jonkun kertomaan ihmisille, että hei älkää unohtako lapsillenne antaa tällaista elämystä. Mikä on hiljaa kuuntelua..
(Lehto, haastattelu 20.10.2006)

Ohjelmiston pitää olla myös sekä muodollisesti, että sisällöllisesti laadukasta ja ammattimaista. Laadukkuuteen ja sisältöön on kiinnitettävä huomiota, varsinkin kun ohjelmaa tehdään julkisilla varoilla.

Kun ne ihmiset tulee tänne ja ostaa pääsylipun, niin niille pitää olla jotain oikeata. Sekä se muoto, että sisältö pitää olla oikea.
(Niemi, haastattelu 24.10.2006)

Yhdeksi tärkeäksi elementiksi kaikissa haastatteluissa nousee se, että keskusten tehtävä on kasvattaa myös tulevia kulttuurinkäyttäjiä. Kaikissa taloissa korostettiin sitä, että sisällön lisäksi esityksissä käyttäytyminen ja esityisperinteet ovat tärkeitä. Talot toimivat myös teatterikasvattajina ja antavat ”pieniä” elämyksiä suurten koko päivän tapahtumien rinnalla.

Jos meidän yksi tehtävä on kasvattaa tulevaisuuden kulttuurinkäyttäjiä niin kyllähän lasten on tultava tähän saliin ja istuttava siellä pimeydessä ihan hiljaa ja katsottava lumoutuneena esitystä. Tästä me ei luovuta, meillä on yhä edelleen tätä pientä meidän pienessä salissa ja me jatkamme siitä.

(Lehto, haastattelu 20.10.2006)

Me yritetään tehdä sellaista, että se on jotain oikeata. Tähän liittyy lappu, joka annetaan pääsylippujen mukana. Ei syödä esityksissä, vessassa käydään etukäteen, ei poistuta kesken kaiken... nämä perusasiat.

(Niemi, haastattelu 24.10.2006)

Yhteistyö kulttuuriasiainkeskusten eri talojen välillä on sekä tiivistä että satunnaista. Talojen tuottajat, tiedottajat ja johtajat tapaavat toisiaan säännöllisesti eri tiimeissä ja vaihtavat siellä ajatuksia. Yhteistyöproduktioita ei ole kovinkaan paljon, mutta monet esitykset kuitenkin kiertävät talosta toiseen. Yhteistyötä tehdään HURRAA!-festivaalin ja BRAVO!-festivaalin yhteydessä, joiden esityksiä on kaikissa keskuksissa.

Haastatteluissa kävi ilmi, että talot ovat hyvin itsenäisiä rakentaessaan omaa ohjelmistoaan. Kulttuuriasiainkeskuksen hallinto ei suoranaisesti määrittele ohjelmistoa tai sen suunnittelua, eikä ohjelmapolitiikkaa käydä talokohtaisesti läpi. Talojen johtajien yksi vastuualue on ohjelmatarjonnan suunnittelu ja johtajat saattavat keskustella linjauksista omissa kokouksissaan. Kulttuuriasiainkeskuksen organisaatiouudistus, johon palaan luvussa 6.3, tuli esille useiden eri vastausten yhteydessä ja muutoksia tunnutaan odottavan kovasti.

Me ollaan oltu äärimmäisen itsenäisiä tähän asti. Tähänkin tulee varmasti muutos, koska meille tulee nyt kulttuuripalveluosasto, jonka alaisuudessa kaikki talot ovat.... Kulttuuripalveluosastopäällikkö alkaa varmasti keskustella meidän kanssamme yhteisistä linjauksista.

(Lehto, haastattelu 20.10.2006)

Sillain olen surrut sirpaleisuutta ja sitä ettei meillä ei ole yhteistä johtoa, vaan kaikki on saanut tehdä mitä päähän pälkähtää ja se on huono asia. Kun kaikilla pitäisi olla kuitenkin tavoitteet määriteltä ja sitten tehdään sen mukaan, eikä tehdä vaan sitä mikä tuntuu kivalta. Jos uusi tilanne toisi sen, että voidaan tehdä näitä yhteisiä juttuja.

(Niemi, haastattelu 24.10.2006)

Haastatteluissa puhuttiin myös lastenkulttuurin erityisosaamisesta talojen sisällä, mihin kiinnitetään huomiota myös lastenkulttuuripoliittisessa ohjelmassa. Malmitalossa on lastenkulttuuriin erikoistunut tuottaja, jonka tehtäviin kuuluu lasten ja nuorten tilaisuuksien tuottaminen, suunnittelu ja taideopetuksen järjestäminen. Muilla taloilla ei ole erillistä tuottajaa, joka hoitaisi melkein pelkästään tätä osa-aluetta. Alueellisten kulttuurikeskusten henkilökunnan on oltava ja onkin monitaitoista, koska jokaista kulttuurin osa-aluetta kohti ei ole varaa palkata erityisosaamista.

Lastenkulttuurin erityisosaamisesta puhuttaessa nousee aina esiin Annantalo, joka on Helsingin kulttuuriasiakskeskuksen ehdoton lastenkulttuurin asiantuntija. Annantalon kanssa tehdään yhteistyötä pääasiassa 5x2-taideopetuksen tiimoilta, mutta muukin yhteydenpito on jatkuvaa. Haastatteluissa esitettiin hyvin erilaisia näkemyksiä Annantalon roolista. Toiset toivoivat Annantalon ottavan hieman voimakkaampaa vastuuta lastenkulttuurista ja toiset taas aivan päinvastoin.

Alueellisten kulttuurikeskusten käyttäjien mielipiteitä on tutkittu useampaan otteeseen erilaisten yleisötutkimusten avulla. Stoa johtajan mukaan ihmiset antavat myös hyvin paljon suoraa palautetta ja ottavat yhteyttä. Yleisöltä tulee jonkun verran ohjelmaehdotuksia ja toiveita ohjelmiston suhteen. Palautteeksi voidaan kokea myös ennalta arvaamattoman kohdeyleisön kiinnostus ohjelmaan, kuten seuraavasta voi todeta.

Se palaute, mikä musta on hirveän käsin kosketeltavaa, on sellainen että nämä korttelin kakarat tulee Elektroilta tai muuhun mihin on vapaa pääsy, hengailemaan. Sellaiseen, jossa ei ole hirveästi mietitty sitä kohde-ryhmää... Ne jotka asuu tässä tulevat kurkkimaan ja ihmettelemään ja saa jonkun uuden idean...

(Virkkumaa, haastattelu 31.10.2006)

6.2 Eri taiteenalat alueellisten kulttuurikeskusten ohjelmassa

Eri taiteenalat tuottavat omaa lastenkulttuuriaan. Lapsi kohtaa taiteen elämysten, oman luovan toiminnan ja taiteen luonteen ymmärtämisen kautta ja sen vuoksi tuotannon tulee olla helposti saavutettavissa ja laadukasta. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 24-25.) Tähän haasteeseen vastaavat kunnallisella tasolla Helsingin alueelliset kulttuurikeskukset.

Haastattelemistani henkilöistä kaikki tiesivät ohjelman olemassaolosta, mutta kukaan ei ollut lukenut sitä. Yksi henkilö oli seurannut ohjelmasta käytyä keskustelua ja kuullut alustuksen aiheesta. Haastatteluista tuli ilmi, että ohjelmaa pidettiin korkealentoisena poliittisen tason ohjelmana, jonka toimenpide-ehdotuksista kuntatasolle ei oltu tietoisia. Kaikki haastatellut tiesivät, että Annantalo on mukana Taikalamppu-hankkeessa ja olettivat, että siellä tunnetaan lastenkulttuuripoliittinen ohjelma.

Poliittisen tason ohjelmista esitettiin yleisesti kritiikkiä mm. siksi, että opetusministeriö ei ole kiinnostunut alueellisista kulttuurikeskuksista kulttuurivaikuttajina. Siitäkään huolimatta, että esim. Malmitalossa on 400 kulttuuritilaisuutta vuosittain ja yli 10 000 lasta käy talon taidetilaisuuksissa vuoden aikana.

Koska kukaan haastatelluista ei tuntenut lastenkulttuuripoliittista ohjelmaa, käsitelimme ohjelman asettamia toimenpide-ehdotuksia niin, että ensin kerroin haastateltaville ehdotusten sisällöstä. Sen jälkeen haastateltava arvioi ehdotusten toteutumista keskuksen lasten ohjelmassa.

Elokuvataidetta koskevia toimenpide-ehdotuksia on runsaasti, lastenelokuvan noustua kulttuuripolitiikan yhdeksi erityiseksi painopisteeksi. Koko elokuvakenttää olisi syytä kehittää, samoin kuin koulujen elokuvakasvatusta. Lapsille olisi luotava mahdollisuudet harrastaa ja tehdä elokuvia. Elokuvatarjonnan laadukkuuteen sekä koti- että ulkomaisten elokuvien osalta olisi kiinnitettävä huomiota. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 25.)

Elokuva on muutaman vuoden takaisen teemavuotensa ansiosta ollut hyvin esillä ja se on osa jokaisen alueellisen kulttuurikeskuksen ohjelmaa. Elokuva on suhteellisen

helppo tuoda esiin, vaikka tästäkin löydettiin vaikeuksia. Elokuvan kuulumista ohjelmistoon puolustaa sekin, että sitä voi näyttää toistuvasti, kohdeyleisön vaihtuessa kasvamisen myötä.

Lapsia tulee uusi sukupolvi joka vuosi ja (samoja) elokuvia voi näyttää useammin.

(Niemi, haastattelu 24.10.2006)

Kuten on jo aiemmin todettu, elokuva kuuluu vahvasti Malmitalon ohjelmistoon. Lasten ja nuorten elokuvan teemavuonna (2004) Malmitalossa kävi 12431 lasta elokuvissa. Stoassa ja Kannetalossa elokuvia näytetään pääasiassa koulujen loma-aikoina. Kaikissa keskuksissa järjestettiin elokuvaan liittyviä työpajoja ja näytettiin Kino12+ -sarjaa samaisena elokuvan teemavuonna. Kannetalon ohjelmistoon on tulossa vuoden päästä lyhytelokuvakurssi kaikenikäisille osallistujille.

Elokvien sisältöön pyritään kiinnittämään huomiota ja löytämään myös kotimaisia ja pohjoismaisia elokuvia esitettäväksi. Laadukkuuden tavoitteeseen vastattiin Malmitalossa myös teknisellä puolella. Vanhoista VHS-nauhoista on siirrytty näyttämään laadukkaampia DVD-taltiointeja, jotta kuvan laatu olisi parempi.

Stoassa elokuvia näytetään vähemmän kuin ennen, mikä johtuu siitä että Itäkeskuksessa on nykyään kaupallinen elokuvateatteri. Tarve elokuvan näyttämiseksi on pienentynyt ja ohjelmistossa on enemmän sellaisia taiteenlajeja, joista ei löydy tarjontaa lähialueelta.

Kannetalossa on tänä syksynä käynnistetty elokuvien osalta yhteistyötä kirjaston kanssa ja sieltä on saatu näytettäväksi VHS-nauhoja. Vaikka elokuva onkin valmis ohjelma ja ostettavissa kohtuullisen pienellä työllä, vie esitysoikeuksien hankkiminen kuitenkin aikaa ja rahaa.

Suurin este sille, ettei pysty näyttämään niin korkeatasoista elokuvaa kuin haluaisi on se, että jos on 15 elokuvaa josta jokainen maksaa 300, niin siihen menee liian paljon rahaa. Silloin täytyy ottaa jostain viihdepalvelusta, josta saa ison kasan halvalla.

(Virkkumaa, haastattelu 31.10.2006)

Kirjallisuuteen liittyvät toimenpide-ehdotukset lastenkulttuuripoliittisessa ohjelmassa koskevat suurelta osin kirjastoja. Ohjelmassa ehdotetaan, että lasten ja nuorten monipuolista kirjoittamista, lastenkirjallisuuden julkaisua ja levitystä tulisi tukea ja

luoda lapsille mahdollisuuksia luovaan kirjoittamiseen ja lukuharrastukseen. Lastenkirjallisuuden tuomista kotien arkeen on myös tuettava. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 26.)

Jokaisen alueellisen kulttuurikeskuksen yhteydessä toimii kirjasto, jonka kanssa tehtävä yhteistyö vaihtelee keskuksittain. Kirjallisuuden esiintuominen on jätetty pääasiassa keskusten yhteydessä toimivien kirjastojen harteille, joista löytyy alan asiantuntemusta ja viimeisintä tietoa.

Stoa tekee tiivistä yhteistyötä kirjaston kanssa, tapaamisia johtajien kesken on kuukausittain, jolloin mietitään yhteisiä projekteja ja produktioita. Kirjasto järjestää kirjallisuusnäyttelyitä mahdollisimman monen ohjelman yhteyteen ja vuosittainen Taiteiden yö tehdään yhdessä kaikkien talon toimijoiden kesken.

Malmitalon ohjelmistossa kirjallisuus on ollut suurempana osana ohjelmaa ja yhteistyötä tehdään periaatteessa samalla tavoin kuin Stoassa. Sanataiteen kerho on kuitenkin jouduttu lopettamaan heikon menestyksen takia ja pätevien vetäjien puutteessa. Vuonna 1998 kirjoittajakoulun päätavoitteena oli nuorten kirjoittajien rohkeuden kasvattaminen, uskallus leikkiä sanoilla ja ideoilla, sekä tarinoiden kertominen. Malmitalo on aikoinaan julkaissut kaksi lasten ja nuorten kirjoittajakoulun lehteä, joista seuraava runo on.

Neiti Iloinen

Neiti Iina Iloinen

hameensa on siloinen.

Joka päivä hymyilee,

silti

yksin lymyilee...

(Kytömäki, 1998.)

Kanneltalossa on parhaillaan meneillään Rajalla -runokilpailu, joka on avoin kaiken ikäisille. Kanneltalo ja kirjasto järjestävät molemmat omaa ohjelmaansa ja yhteistyö on hyvin satunnaista.

Kuvataiteen ammattilaiset tulisi ottaa vahvemmin mukaan lapsille tarkoitettujen tilojen suunnitteluun. Lasten ja taiteilijoiden väliseen yhteistyöhön tulisi panostaa ja tätä kautta tuoda esille uusia taidemuotoja lapsille. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 27.)

Kuvataiteen näkyminen ohjelmistossa painottuu 5x2-taideopetuksen sisältöihin sekä Stoassa, että Malmitalossa. 5x2-taideopetuksen tarkoituksena on tukea koulujen omaa taidekasvatusta sekä antaa ala-asteen oppilaille mahdollisuus tutustua johonkin taiteen alueeseen ammattitaitoisen taiteilijan opastuksella. Opetuksen voi valita eri taidemuodoista; tarjolla on kuva- ja tekstiilitaidetta, keramiikkaa, öljyvärejä, kankaanpainantaa, grafiikkaa, valokuvaa, animaatiota... kirjo on suuri. Taideopetus on suurelta osin ulkoistettu taidekouluille. Näin lapset pääsevät tekemään yhteistyötä alan ammattilaisten kanssa, joilla on hallussaan alan viimeisin tieto ja jotka kouluttavat itseään jatkuvasti lisää. Sisällöt vaihtelevat keskuksien mukaan ja lopullisen valinnan tekee opetukseen osallistuva luokka. Kanneltalossa ei tilojen vuoksi ole 5x2-opetusta kuvataiteissa, vaan kuvataiteita ja kädentaitoja voi harjoittaa talon muiden toimijoiden tiloissa. Kuvataide näkyy Kanneltalon ohjelmistossa gallerian näyttelyiden kautta.

Näyttämötaidetta käsiteltäessä puhutaan alueellisista palveluista. Lastenkulttuuripoliittisessa ohjelmassa korostetaan, että jokaisella tulisi olla mahdollisuus nauttia näistä palveluista. Lastenteattereiden talouteen on kiinnitettävä erityistä huomiota ja harrastustoimintaa tulee edistää. Kuntien tulisi tukea ammatillista lastenteatteritoimintaa. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 28.)

Näyttämötaiteen osalta keskuksat toteuttavat lastenkulttuuripoliittisen ohjelman perusajatusta siitä, että kaikilla tulisi olla mahdollisuus nauttia palvelusta. Laadukkaan lastenteatterin osalta voidaan todeta, että kaikki edellä mainitut tilojen puutteet ja muut ongelmat ovat omiaan viemään alan kehitystä ei-toivottuun suuntaan. Mikäli lastenteatterin tekemisellä ei elä, ei myöskään uusia tekijöitä tule esille ja tarjonta heikkenee entisestään.

Kaikkien keskusten ohjelmaan kuului lastenteatteri. Kaikki haastatellut totesivat tarjonnan suureksi, mutta laadukkuudesta oltiin montaa eri mieltä. Laadukkaiden esitysten saaminen kiertueelle ei myöskään ole ongelmatonta. Tätä aihetta sivuttiin jo edellisessä luvussa, jolloin tuli esille myös harjoitustilojen puute.

Muotoilu, kuvitus ja sarjakuva on erotettu ohjelmassa omaksi osakseen. Yhteistyötä alan toimijoiden ja mm. koulujen välille on kehitettävä, lasten toimintaympäristöön tulee kiinnittää huomiota muotoilun näkökulmasta ja alan hankkeita tuettava. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 29.)

Osa taloista on tehnyt yhteistyötä sarjakuvaseurojen kanssa esim. galleriassaan, mutta mitään erikoista lapsille suunnattua sarjakuviin liittyvää ohjelmaa ei taloilla ole. Kulttuurikurssien sisältöön sarjakuva voi kuulua.

Säveltaiteessa halutaan kiinnittää huomiota kotimaiseen lastenmusiikkitarjonnan lisäämiseen ja sen esittämiseen. Esitystoimintaa tulee tukea, ja yhteistyötä lisätä esittäjien ja muiden tahojen välillä. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 30.)

Lastenmusiikkitarjonnassa on samankaltaisia ongelmia kuin lapsille suunnatun näyttämötaiteen kohdalla. Yhden miehen esityksiä on saatavilla, mutta laadukkaita ja korkeatasoisia esityksiä on vähän. Vaikka laadukkaita, uusia ja hieman suurempia lastenmusiikkituotantoja löytyykin harvakseltaan, niitä kyllä ostetaan ohjelmistoon.

Kaikissa alueellisissa kulttuurikeskuksissa on ohjelmistossaan säännöllisesti lastenmusiikkia. Ongelmaksi koetaan se, että vaikka uutta lastenmusiikkia on tarjolla, niin se ei ole läheskään yhtä suosittua kuin televisiosta tutut tai vanhat tekijät. Aikuiset ovat viime kädessä niitä, jotka päättävät lastensa kulttuurin kulutuksesta ja aikuisia on yllättävän vaikea houkutella katsomaan tuntemattomia nimiä. Erilaisen ja uuden ohjelmiston esille tuominen on kuitenkin oleellinen osa alueellisten kulttuurikeskusten tekemään työtä, jolloin vastuu konserttiin menemisestä jää aikuiselle.

Meillä oli Marjatta Meritähti ja Kosti Kotiranta esittämässä uutta tekemäänsä lastenmusiikkia, eikä se ollut ollenkaan loppuunmyyty. Annas olla kun meillä on Meritähden "Pikku Marjan eläinlaulut" niin esitykset ovat aivan täynnä...tai kun on näitä, jotka esiintyvät televisiossa. Ei mitään ongelmaa.

(Lehto, haastattelu 20.10.2006)

Ei me haluta olla se, joka näyttää pelkkää Jari Sillanpäättä tai Jokeri Pokeri Boxia. Jos kukaan ei tarjoa muuta, niin me olemme kohta älyttömän tasapäistä kansaa.

(Lehto, haastattelu 20.10.2006)

Kanneltalossa 5x2-taideopetus liittyy vahvasti musiikkiin jo talon tilojenkin takia. Rytmii ja liike-kurssilla tutustutaan kuubalaisiin rytmeihin ja tansseihin. Yleisesti keskusten lasten ohjelmassa musiikkia ei välttämättä ole erityisen paljon, mutta koko perheelle tarjontaa riittää.

Rakennustaiteen osalta ohjelmassa puhutaan, että lapsilla ja nuorilla tulee olla enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa omaan lähiympäristöönsä ja tehdä siitä virikkeellisempää. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 30.)

Taloilla ei ole suoranaista rakennustaiteeseen liittyvää ohjelmaa meneillään tai tulossa. Erilaisista tilataide tai ympäristötaidehankkeista ei haastateltavien kanssa myöskään ollut puhetta.

Tanssitaiteen kohdalla esitystoiminnan saavutettavuuteen tulee kiinnittää huomiota mm. kiertuetoiminnan tukemisella. Lapsille pitää luoda mahdollisuuksia myös itse esiintymiseen. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 31.)

Nykytanssi on pikkuhiljaa vakiinnuttanut paikkaansa aikuisten kulttuuritarjonnassa ja suuntauksen soisi jatkuvan myös nuoremmille suunnattuja esityksiä kohti. Lapset harrastavat paljon tanssia ja liikuntaa, jolloin voisi kuvitella sen kiinnostavan myös ohjelmistossa.

Stoassa on vuosittain muutama suoraan lapsille suunnattu tanssiesitys. Tarjontaa ei juuri ole ja esim. Tanssiteatteri Hurjaruuth keskittää nykyään esityksensä Kaapelitehtaalle. Stoan johtaja kertoo kuitenkin, että nykytanssiesitykset ovat hyvin lapsiystävällisiä kestoltaan (n. 1 tunti) ja vanhemmat ovatkin alkaneet ottaa lapsiaan mukaan esityksiin. Kanneltalon tanssitarjonta on hyvin etnöpainotteista ja tarjontaa on koko perheelle. Tanssi on osa talon 5x2-taideopetusta.

Vanhemmat ovat alkaneet ottaa lapsiaan mukaan tullessaan esityksiin ja toivon, että tämä lisääntyisi. Aikuisten ja lasten välistä juopaa ei ole niin kuin esimerkiksi näytelmissä. Lapsen mielikuvitus löytää siitä tanssista varmasti ihan eri jutut, vaikka sisältö aikuisille olisi jotain muuta.
(Lehto, haastattelu 20.10.2006)

Valokuvien lukutaidolla on suuri merkitys lasten elämässä ja sitä tulisi kehittää valokuvapedagogiikan kehittämishankkeella. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 31.)

Kanneltalossa järjestettiin tänä syksynä valokuvauskilpailu kaiken ikäisille. Valokuvaamista löytyy 5x2-taideopetusten valikoimasta.

Sirkustaide tulisi vakiinnuttaa taiteen perusopetuksen piiriin ja alan ammatillisen koulutuksen mahdollisuuksia tulisi laajentaa. (Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003, 32.)

Ohjelmassa ei puhuta juurikaan kunnallisen tason toimenpide-ehdotuksista sirkustaiteen osalta. Sirkustaide on osa kaikkien talojen ohjelmaa, sekä nykysirkus, taikurit että perinteinenkin sirkus. Sirkustaide on viime vuosien aikana nostanut ainakin Etelä-Suomessa päätään, kun Uuden Sirkuksen Keskus - Cirko aloitti toimintansa. Suomalainen vahva nykysirkuksen kenttä on keskittynyt pääasiassa aikuisyleisölle tehtäviin esityksiin, mutta joitain lapsille suunnattuja esityksiä on ollut tarjolla. Alueelliset kulttuurikeskukset ovat tehneet tärkeää työtä tuomalla nykysirkusta ohjelmistoonsa, vaikka se onkin lapsille vielä hieman vierasta.

Stoa on juuri tehnyt 3-vuotisen aiesopimuksen Cirkon kanssa, jonka tarkoituksena on nostaa sirkusta esiin samalla tavoin, kun on tehty nykytanssin ja elokuvan kanssa aikoinaan. Cirkon esityksiä järjestetään myös Malmitalossa ja Kanneltalossa, vaikka ne eivät kuulukaan sopimuksen piiriin.

Ihmetystä haastatteluissa herättivät lehdistössä käydyt keskustelut Pukinmäen taidetalon kohtalosta ja sirkuskoulun lopettamisesta. Lasten harrastustoiminnalla luodaan kiinnostusta uusiin ja erilaisiin asioihin ja nyt niitä ollaan vähentämässä.

Päättäjän intressissä pitäisi olla, että jos joku homma on suosittu ja lapsia on tulossa pilvin pimein, niin tehtävä on tarjota sitä paikkaa ja mahdollisuutta sen tekemiseen. Jos se on vielä lapsista lähtevää ja he haluavat sirkukseen niin silloin suunnataan rahaa sinne.. ei mitään pidä lopettaa.

(Lehto, haastattelu 20.10.2006)

6.3. Keskusten muut painopisteet ja tulevaisuuden näkymät

Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma nostaa yhdeksi tärkeäksi asiaksi kulttuurisen monimuotoisuuden ja saavutettavuuden parantamisen. Erityisryhmien kohdalla puhutaan esteiden poistamisesta ja yhteistyön vahvistamisesta eri laitosten välillä.

Keskusten hyvä saavutettavuus on ollut lähtökohtana jo niiden rakentamisesta lähtien. Ne rakennettiin ihmisten elinympäristön keskelle ja kotien lähelle. Ne sijaitsevat julkisten liikennevälineiden ulottuvilla ja niiden sisällä on helppo liikkua pyörätuolilla. Rakentamisen jälkeen keskusten esteettömyyttä on paranneltu ja siihen kiinnitetään jatkuvasti huomiota.

Kaikissa keskuksissa käy monenlaisia erityisryhmiä katsomassa esityksiä, vaikka heille ei suunnatakaan erikseen esityksiä. Ruotsinkielistä ohjelmaa tarjotaan joka paikassa ja muitakin kielivähemmistöjä on otettu huomioon. Myös alueiden venäläiselle ja virolaiselle vähemmistöille on ohjelmaa ja Stoassa järjestetään esim. Russian Seasons -festivaali, joka tuo Suomeen venäläistä teatteria. Monet keskusten ohjelmista ovat sisällöltään sellaisia, joita ymmärtääkseen ei tarvita mitään kieltä.

Ohjelmassa puhutaan vähemmistöjen tarpeiden huomioimisesta. Vähemmistöryhmiä on lukematon määrä, kun aletaan laskea eri kansallisuuksia, kieli- ja erityisryhmiä jne. Keskukset pyrkivät luomaan sellaista ohjelmaa, joka on suunnattu kaikille; vähemmistöstä, iästä tai muusta riippumatta.

Periaatteessa pitäisi olla jokaiselle jotain, mutta niitä jokaisia on niin hirveästi.

(Virkkumaa, haastattelu 31.10.2006)

Monikulttuurista ohjelmaa järjestetään kaikissa alueellisissa kulttuurikeskuksissa. Monikulttuuriset ryhmät ovat löytäneet keskuksat omien tilaisuuksiensa pitopaikaksi ja myös näin ohjelmisto tulee monipuolisemmaksi.

Kaikissa alueellisissa kulttuurikeskuksissa on Kulttuuriasiainkeskuksen lisäksi muitakin toimijoita. Yhteistyö keskusten eri toimijoiden kanssa on pääosin hyvää, mutta sitä saisi varmaan olla vielä enemmän. Stoa ja Malmitalo suunnittelevat ohjelmaa usein yhdessä talon muiden toimijoiden kanssa. Kirjasto järjestää usein talojen ohjelman teemoihin ja

aiheisiin liittyviä kirjanäyttelyitä. Työväenopistot saattavat järjestää aiheiden ympärille keskustelutilaisuuksia ja luentosarjoja. Kanneltalossa koko talon toimijoiden välistä yhteistyötä on vähemmän.

Lähialueiden koulujen kanssa tehtävä yhteistyö painottuu 5x2 – taideopetukseen. Paula Lehto mainitsee kuitenkin, kuinka keskuksset yrittävät koko ajan auttaa ja tarjota kouluille mahdollisuuksia osallistua enemmän, kun tietävät kuinka vähän kouluilla on rahaa. Talot ovat myös jonkin verran verkostoituneet naapurikuntien kanssa, mutta yhteistyötä voisi lisätä. Verkostoitumisen tulevaisuuden haaste onkin keskusten toiminta-alueiden leviäminen yhä laajemmalle alueelle.

Kulttuuriasiankeskuksen tuleva hallinnonuudistus tuli vahvasti esiin kaikissa haastatteluissa. Malmitalon johtaja Irmeli Niemi toteaa Karjalaisen (2006,7.) haastattelussa uudistuksen tuovan johtajille lisää aikaa luovaa työhön, verkottumiseen, projekteihin ja yhteistyöhön. Niemen mukaan se saadaan aikaan kun yhteistä ohjelmatarjontaa lisätään ja osa käytännön rutiineista jää pois. Niemi kertoo uudistuksen lähteneen liikkeelle tarpeesta päivittää asioita ja reagoida maailman muutokseen. Tämänkaltaista uudistusta ei Kulttuuriasiainkeskuksessa ole tehty sen perustamisen jälkeen. (Karjalainen 2006, 7.)

Uudistuksessa alueellisten kulttuuritalojen johtajat vaihtavat paikkaa vähintään vuodeksi; Kanneltalon johtaja menee keskushallintoon, Malmitalon johtaja siirtyy kulttuurilautakunnan sihteeriksi, Stoaan johtaja siirtyy Kannel- ja Malmitalon johtajaksi ja lautakunnan sihteeri tulee Stoaan johtajaksi. Tämä uudistus pitää toki sisällään muutakin ja uudistuksen odottaminen ainakin kuuluu puheessa. Sen uskotaan vaikuttavan nimenomaan yhteistyöhön keskusten välillä.

Talojen johtajille tulee enemmän aikaa tehdä sisältöä yhteistyöproduktioita. On ollut vaikea saada sovitettu yhteisiä juttuja talojen ohjelmaan, tämä tulee nyt lisääntymään. Yhteistyö vie aikaa. Taloilla on yhteinen päällikkö, joka voi vaikuttaa siihen että tehdään yhteisiä päätöksiä.

(Niemi, haastattelu 24.10.2006)

Aiemmin puhuttu erikoistumisen tarve ja pienempiin osa-alueisiin keskittyminen nousi uudistuksesta puhuttaessa esiin sekä toiveena että viitteenä tulevasta.

Kulken tasolla toivon, että organisaatiouudistus menisi niin, että tuottajat pystyisivät pikkuisen erikoistumaan.
(Virkkumaa, haastattelu 31.10.2006)

Mä luulen, että me aletaan yhä enemmän käyttää tätä mallia, että me löydämme keskuudestamme erikoisihmisiä, jotka osaavat jonkun asian hyvin. Mutta tämä kaikki on vasta hahmottumassa..
(Lehto, haastattelu 20.10.2006)

Tulevaisuuden näkymistä voimakkaasti esiin nousi lasten ohjelman pysyvyys painopisteenä. Haastateltavat uskovat, että lasten ohjelma ei ainakaan vähene ja se koetaan erittäin tärkeäksi osaksi alueellisten kulttuurikeskusten toimintaa.

Kulkelle lapset ovat tärkeitä ja se on meidän toimintamme yksi kulmakivi ja siitä me emme luovu. Lapsille pitää tarjota muulloinkin kuin 2 viikkoa vuodessa ohjelmaa, perinteinen vanha on jonkunlaisessa tienhaarassa..
(Lehto, haastattelu 20.10.2006)

7 POHDINTA

Aloittaessani opinnäytetyöni olin ajatellut tarkastella opetusministeriön lastenkulttuuripoliittisen ohjelman tunnettuutta ja ohjelman ehdotusten toteuttamista Helsingin alueellisissa kulttuurikeskuksissa. Hyvin pian selvisi, ettei ohjelman sisältöä tunnettu. Päädyin tutkimaan tarkemmin keskusten lastenkulttuuriohjelman muodostamista ja siihen vaikuttavia tekijöitä, josta tulosten ensimmäinen luku kertoo. Vaikka ohjelman sisältö ei ollutkaan tunnettu, tarkastelin kuinka lastenkulttuuripoliittisen ohjelman esiin nostamat taiteenalat, niitä koskevat toimenpide-ehdotukset ja painopistealueet näkyvät keskusten lasten ohjelmistossa. Näistä kerrotaan tulosten toisessa ja kolmannessa luvussa.

Alueellisissa kulttuurikeskuksissa toteutuu määritelmä kunnan tehtävistä kulttuuripalveluiden luojana. Ne järjestävät taiteen perusopetusta tukevaa toimintaa taideopetuksen muodossa ja toteuttavat osaltaan kunnan velvollisuutta järjestää asukkaillaan kulttuuripalveluja. Alueelliset kulttuurikeskukset ovat avainasemassa Kulttuuriasiakeskusten periaatteita toteuttaessa. Ne eivät tuota voittoa toiminnallaan ja pystyvät näin järjestämään ilmaisia tai edullisia kulttuuripalveluita erilaisille ryhmille.

Keskuksiin tutustuessani mielessä oli usein yhden haastateltavani toteamus siitä, että erilaisia ryhmiä on niin paljon. Talot ovat oivallisia paikkoja monille eri kulttuurinlajeille ja sellaisena niiden tulee varmasti pysyäkin. Tarjonta on kuitenkin erittäin runsasta ja se saattaa aiheuttaa asiakkaalle valinnan vaikeuden tai ”kulttuuriähkyn”, tarjolla on niin paljon ja niin monenlaista ohjelmaa.

Alueellisten kulttuurikeskusten jo olemassa olevien resurssien kokonaisvaltainen hyödyntäminen koettiin myös hieman vaikeaksi. Taloissa on valtavasti valmiita tukitoimintoja, mutta niitä ei voida hyödyntää ilman tekijöitä. Problematiikka produktioavustusten jakamisessa ja sen kulumisessa tilavuokraan on huomattava. On paljon helpompaa tehdä yhden tai kahden henkilön esitys, jota voi harjoitella kotona ja esittää aulassa, vaikka muunlaiselle toiminnalle olisi enemmän kysyntää. On vaikea houkutella uusia tekijöitä lastenkulttuurin saralle, mikäli tuki ei ole riittävää. Tähän voidaan toivottavasti vaikuttaa esim. lisämäärärahoilla, koska jonkunlaista muutosta asiaan tarvitaan.

Uusien ohjelmien löytäminen ja esiintuominen on kaikille keskuksille tärkeää. Lastenkulttuuripoliittisessa ohjelmassa puhutaan usean taidemuodon kohdalla alan uusien toimijoiden tukemisesta. Kuitenkin jokaisen keskuksen työntekijä oli sitä mieltä, että ”aina ne samat ohjelmat pyörii” ja että tarjolla ei ole tarpeeksi laadukasta uutta ohjelmistoa. Vaikka lapset kasvavat ja vanhakin laadukas ohjelma saa joka vuosi uusia katsojia, niin tässä ohjelman tavoitteet ja todellisuus eivät selvästikään vielä kohtaa.

Keskukset joutuvat koko ajan tasapainottelemaan sen välillä mikä ihmisiä vetää katsomoihin ja mikä ei. Kävijälukuja tarkkaillaan joka paikassa ja ihmisiä halutaan totuttaa keskusten palveluiden käyttäjiksi. Yleisöä houkutellaan asiakkaiksi ja toisaalta koetaan tärkeäksi tarjota sellaista ohjelmaa, joka ei massoja houkuttele. Kummastakaan ohjelmamuodosta ei haluta, eikä voida luopua. Siihen ei ehkä ole tarvettakaan, jos katsotaan että molemmat ovat tärkeitä asioita, eikä podeta huonoa omaatuntoa tästä tasapainottelusta. Pienet ja isot ohjelmat mahtuvat mielestäni hyvin saman katon alle. Koska keskusten ohjelmalla ei tarvitse tehdä taloudellista voittoa, on niiden mahdollista kiinnittää huomiota ohjelmiston kasvatuksellisiin ja sivistäviin näkökulmiin. Tämä keskusten tekemä kasvatustyö on mielestäni erittäin tärkeää ja se tukee osaltaan myös koulujen ja päiväkotien tekemää työtä.

Laadukkuuden vaatimus asettaa keskusten työntekijät arvoon arvaamattomaan, ammattitaitoa on löydyttävä suhteettoman laajalle alueelle. Tuleva hallinnonuudistus tulee toivottavasti antamaan työntekijöille mahdollisuuksia erikoistua eri taiteenaloihin ja sen myötä he voivat keskittyä ja perehtyä pienempiin erilaisiin osa-alueisiin. Tuntuu kohtuuttomalta, että yksi ihminen olisi asiantuntija koko kulttuurin ja sen eri taidemuotojen kentässä, kuten tällä hetkellä.

Haastatteluissani kävi ilmi, ettei opetusministeriön tekemän lastenkulttuuripoliittisen ohjelman sisältöä tunnettu. Tavallaan oli helpotus huomata, että kaikki muutkaan alalla toimijat eivät ohjelmaa tunteneet, enkä suinkaan ollut ainoa. Kuitenkin näyttää siltä, että alueellisten kulttuurikeskusten ohjelmistoissa on hyvin laajasti otettu huomioon eri taiteenlajeja ja –muotoja. Keskusten perustehtävä mukailee pitkälti opetusministeriön suosituksia; niiden tulee tukea eri taiteenlajeja ja poistaa esteitä taiteesta nauttimiselle.

Lastenkulttuuripoliittisen ohjelman sisältöön perehtymättömyys ei ollut suurikaan yllätys ymmärtäessäni, kuinka itsenäisiä talot ohjelmapoliitikassaan ovat. Kuinka ohjelman kunnallisen tason toimenpide-ehdotukset voisivatkaan olla tiedossa, kun linjauksia ei sovita millään ylemmällä taholla? Ulkopuolisen silmin katsottuna näyttää siltä, että talojen toiminnan peruseriaatteiden luomisen jälkeen vastuu ohjelmistosta on jätetty liiankin pitkälti niille itselleen. Johtajat ovat luoneet taloistaan omannäköisiä ja on ehkä tuudittauduttu liiaksi siihen, että asiat sujuvat ja muutoksia ei tarvita. Toki muutoksia on nyt tulossa, kuten todettua ja kohta ei ehkä enää ole vain johtajien tai tuottajien oman aktiivisuuden varassa etsiä poliittisen tason päätöksiä käsiinsä. Tulee olemaan mielenkiintoista seurata tämän hallintouudistuksen ”tuuletuksen” tuloksia. Puututaanko vanhoihin struktuureihin vai annetaanko kaiken olla ennallaan?

Lastenkulttuuripoliittisen ohjelman sisällölliset toimenpide-ehdotukset toteutuvat keskusten ohjelmistossa mielestäni yllättävänkin hyvin, huolimatta siitä että niitä ei tietoisesti ole toteutettukaan. Yksi haastateltavistani oli ohjelman sisällöstä kuultuaan sitä mieltä, että ohjelman toimenpide-ehdotuksiin on taidettu ottaa hyvin paljon vaikutteita Helsingin kulttuuritarjonnasta.

Haastateltavani puhuivat myös siitä, kuinka suuri merkitys on esiintyjän tunnettuudella nimenomaan lastenmusiikissa. TV:stä tuttu esiintyjä vetää talon täyteen, vaikka useamman kerran peräkkäin. Suuntaus on mielestäni hyvin yleinen ja huolestuttava.

Suurin vastuu asiassa on tietenkin television ohjelmavastaavilla, mutta he tuskin haluavat ottaa sitä itselleen. Silloin vastuu asiasta jää automaattisesti kulttuuriohjelmistojen tuottajille ja muille alan toimijoille, jotka joutuvat taistelemaan suuntausta vastaan.

Opetusministeriön painotukset lastenkulttuuriin tuskin jäävät huomiotta vaan päinvastoin vahvistuvat tulevaisuudessa. Ohjelman julkaisusta on kolme vuotta ja osa ohjelman ehdotuksista on vielä teorian tasolla. Ohjelman on sanottu antavan suuntaviivoja lastenkulttuurin edistämiseksi vuoteen 2007 asti, joten toivottavasti ministeriön kiinnostus lastenkulttuuriin ja sen haasteisiin jatkuu tämänkin jälkeen. Ehkä jonain päivänä kaikki alan toimijat tuntevat ohjelman sisällön ja pyrkivät sitä tietoisesti toteuttamaan.

Työni edetessä jouduin rajaamaan aihettani hyvinkin paljon ja jättämään pois monia mielenkiintoisia asioita. Taikalamppu-verkostoa ja Annantalon asemaa Helsingin kaupungin lastenkulttuurin asiantuntijana olisi mielenkiintoista tutkia lisää. Annantalolla on varmasti lukuisia sisäisiä hankkeita, joihin olisi mielenkiintoista syventyä tai tarkastella nimenomaan sen verkostoitumista ulkopuolisiin toimijoihin.

Jatkotutkimusaiheita nousi esiin matkan varrella moniakin ja tässä niitä muutamia kiinnostavimpia. Yksi tärkeimmistä ja mielenkiintoisimmista aiheista on se, kuinka opetusministeriö jatkaa lastenkulttuurin edistämistyötä? Miten lastenkulttuuripoliittisen ohjelman tuloksia seurataan ja millaisia hankkeita on sen pohjalta lähdetty toteuttamaan? Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma koskee monia eri tahoja, kunnallisten toimijoiden ollessa vain yksi toteuttava taho. Olisikin mielenkiintoista tietää, miten ohjelmaa toteutetaan valtion ylläpitämissä museoissa tai muissa taidelaitoksissa ja miten ohjelman sisältö siellä tunnetaan? Työssäni sivuutin mm. Vuotalon kokonaan ja se olisi myös mielenkiintoinen tarkastelun kohde. Vuotalon on hyvin uusi ja se toimii hallinnollisesti Stoan alaisuudessa. Vuotalon ohjelma täydentää monilta osin Stoan ohjelmaa ja se on keskittynyt nimenomaan itäisen alueen monikulttuuriseen ohjelmaan. Myös Nuorisoasiainkeskuksen alaisuudessa, Stoan yhteydessä toimiva Visuaalisen taidon ja taiteen talo Valtti olisi mielenkiintoinen tutkimuksen kohde. Valtti tarjoaa laajoja taiteen harrastamisen mahdollisuuksia ja täydentää nuorten harrastus mahdollisuuksia merkittävästi. Organisaatiouudistuksesta olisi ollut mielenkiintoista tehdä seurantatutkimusta ja tutkia nyt nousseiden odotusten toteutumista käytännössä.

Työni tulokset kertovat mielestäni todellisesta tilanteesta; miten ohjelmaa tehdään ja miten eri taiteenlajit näkyvät ohjelmistossa. Mukaan haastatteluihin olisi toki voinut ottaa keskushallinnon ja Annantalon edustajia, mutta se olisi tehnyt työstäni liian laajan. Tulosten merkitys on toteava ja todistaa sen, kuinka monipuolinen kulttuuritarjonta Helsingissä on. On huomioitava, että käsittelen työssäni vain pientä murto-osaa kaupungin lastenkulttuurin kokonaistarjonnasta ja silti suurin osa lastenkulttuuripoliittisen ohjelman taiteenaloista on jollain tavalla mukana tarjonnassa.

Työni alussa pohdin sitä, tietävätkö ihmiset poliittisen tason päätöksistä, jotka koskevat heidän työtään? Työn edetessä ajatukseni osoittautuivat oikeiksi ja vaikka en väitäkään asioita tehtävän täysin tunnepohjalta, ovat poliittisen tason päätökset meille usein vieraita ja tuntemattomia. On muistettava myös, että työni tulokset pohjautuvat kolmen eri ihmisen henkilökohtaisiin mielipiteisiin ja näkemyksiin, eli työni yleistettävyyks on aika heikko. Työ antaa pienen näkökulman alueellisten kulttuurikeskusten lasten ohjelmiston kokoamiseen ja siihen liittyviin ajatuksiin, jotka kuitenkin peilautuvat henkilökohtaisten kokemusten kautta.

Jälkeenpäin ajatellen työni kannalta olisi ollut tärkeää haastatella vieläkin useampaa henkilöä. Luulen, että mukana olisi pitänyt olla 2 työntekijää joka talosta; talon johtaja ja tuottaja. Materiaalia olisi toki tullut paljon enemmän, mutta se olisi syventänyt työni tuloksia. Kolmen ihmisen haastattelun valossa ei voi tehdä juurikaan yleistyksiä vaan ne ovat aina hyvin yksilöllisiä näkemyksiä. Olisin myös voinut tehdä työni hieman rauhallisemmalla aikataululla.

Aiheen rajaus oli vaativaa, mutta uskon onnistuneeni siinä suhteellisen hyvin. Työni antaa perustietoa Helsingin kaupungin alueellisista kulttuurikeskuksista ja lastenkulttuurista ja toivottavasti herättää lukijansa miettimään tätä aihetta. Yksi haastateltavistani totesi saavansa uusia ajatuksia ja näkökulmia omaan työhönsä haastattelujen kautta. Toivon, että työni lukija pystyy työn kautta pohdiskelemaan omaa työskentelyään ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

Työn kautta olen ryhtynyt miettimään mielenkiinnon kohteitani uudelleen ja innostunut jälleen kerran lastenkulttuurin tekemisestä ja suunnittelusta. Uskon, että työtä tehdessä heränneet ajatukset kantavat taas vähän eteenpäin, eivätkä heti unohdu. Aihe on

syventänyt tuntemustani kulttuuripoliittisesta päätöksenteosta ministeriön tasolta aina käytännön työn toteuttajiin asti.

Lastenkulttuuritarjontaa määrittävät monet tekijät, joiden kanssa tasapainotteleminen ei aina ole helppoa. Alueellisten kulttuurikeskusten ohjelmisto on kuitenkin laaja ja monipuolinen. Keskusten lasten ohjelmistoissa tuodaan monipuolisesti esiin eri taiteenaloja, vaikka keskukset eivät lastenkulttuurikeskuksia olekaan. Toivottavasti tämä säilyy myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

- Annantalon taidekeskuksen suunnitelmat toimintakaudelle 2006–2008. Saatavana
www-dokumenttina < [http://www.taikalamppu.fi/tiedostot/ toimintasuunnitelma_2996-2008.pdf](http://www.taikalamppu.fi/tiedostot/toimintasuunnitelma_2996-2008.pdf)>
- Cantell, Timo & Linko, Maaria & Silvanto, Satu 2005. Alueelliset kulttuurikeskukset –
kulttuuridemokratian perilliset. Teoksessa Kaupunkilaisten kulttuurikeskus.
Tarkastelussa Stoa, Malmitalo ja Kanneltalo. 2005. Toim. Satu Silvanto ym.
Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 8-21.
- Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen verkkosivut. [WWW-dokumentti],
<http://kulttuuri.hel.fi/annantalo/5x2opetus/sanataide_fi.html> (luettu 20.10.2006)
- Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen vuosikertomus 2004. Saatavana www-
dokumenttina < http://kulttuuri.hel.fi/vuosikertomus04/index.php?id=etusivu_fi>
- Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen vuosikertomus 2005. Saatavana www-
dokumenttina < <http://kulttuuri.hel.fi/vuosikertomus05/>>
- Helsingin kaupungin lapsi- ja perhepoliittinen ohjelma, 2001. Helsingin kaupunginkans-
lian julkaisusarja A. 14/2001. Helsingin kaupunginkanslia. [WWW-dokumentti]
<<http://www.hel2.fi/kkansl/julkaisut/perhepol.pdf>>
- Isotalo, Merja 2006. Lastenkulttuurin tuotteistaminen ja tuottaminen. Teoksessa Polku-
opas lastentapahtumien järjestäjille. Toim. Kirsi Herala. Kymenlaakson kesäyli-
opisto ja Kymenlaakson liitto, 25-42.
- Kallio, Kalle 2003. Kulttuuria lapsille. Ydin-lehti 6/2003.
- Karjalainen, Marketta 2006. Irmeli Niemelle kulttuuri ei ole työtä vaan elämää.
Helsingin Uutiset 3.11.2006, 7.
- Kulttuuri kasvaa lapsissa. Taiteen keskustoimikunnan ehdotus opetusministeriölle
lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi. 2002. Taiteen keskustoimikunta 2002.

Saatavana www-dokumenttina <http://www.taiteenkeskustoimikunta.fi/default.asp?WCI=wciFrames&strlanguage_id=fi>

Kuntaliitto, Kulttuuri. 2006. [WWW-dokumentti]

<http://www.kunnat.net/k_peruslistasivu.asp?path=1;29;351;9262> (luettu 24.5.2006.)

Kuntaliitto, Lastenkulttuuri. 2006. [WWW-dokumentti]

<http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;351;9262;59688;68164> (luettu 24.5.2006.)

Kytömäki, Heini 1998. Runo Neiti Iloinen. Tekstikokoelmasta Uusi Ruusunen ja muita tarinoita. Malmitalon kirjoittajakoulu, syksy 1998. Julkaisematon.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 3.8.1992/728. [WWW-dokumentti]

<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920728?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kuntien%20kulttuuritoiminta>> (luettu 20.5.2006)

Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma 2003. Opetusministeriön julkaisuja 2003:29.

Saatavana www-dokumenttina <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2003/lastenkulttuuripoliittinen_ohjelma_barnkulturpolitiskt_program>

Merimaa, Maija & Väliniemi, Jenni 2005. Jyväskylän kesästä Helsingin arkeen –

Stoa, Kanneltalon ja Malmitalon syntyvaiheet. Teoksessa Kaupunkilaisten

kulttuurikeskus. Tarkastelussa Stoa, Malmitalo ja Kanneltalo. 2005. Toim. Satu

Silvanto ym. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 22–34.

Niemi, Irmeli 2005. Itse asiassa kuultuna – muisteluja kulttuurikeskusten alkutaipaleilta.

Teoksessa Kaupunkilaisten kulttuurikeskus. Tarkastelussa Stoa, Malmitalo ja

Kanneltalo. 2005. Toim. Satu Silvanto ym. Helsinki: Helsingin kaupungin

tietokeskus, 47–52.

Opetusministeriö, Kulttuurin hallinto ja toimijat. [WWW-dokumentti]

http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuurin_hallinto_ja_toimijat/?lang=fi (luettu 24.5.2006)

Opetusministeriö, Kulttuuripolitiikka. [WWW-dokumentti]

<<http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/?lang=fi>> (luettu 24.5.2006)

Opetusministeriö, Lastenkulttuuri. [WWW-dokumentti]

<<http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/lastenkulttuuri/?lang=fi>> (luettu 14.10.2006.)

Silvanto, Satu & Merimaa, Maija 2005. Alienista Ötökkäoopperaan – Kulttuurikeskusten ohjelmaa vuosien varrelta. Teoksessa Kaupunkilaisten kulttuurikeskus. Tarkastelussa Stoa, Malmitalo ja Kanneltalo. 2005. Toim. Satu Silvanto ym. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 70–79.

Taikalamppujen valossa. Lastenkulttuurikeskusten arviointi. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:25. Saatavana www-dokumenttina <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2006/Taikalamppujen_valossa>

Taikalampun verkkosivut. [WWW-dokumentti], < <http://www.taikalamppu.fi/>> (luettu elokuu 2006)

Tikkanen, Riitta 2005. Kulttuurikasvatuksella luovuuteen. Hankekartoitus 2003–2004. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:2. Saatavana www-dokumenttina <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2005/kulttuurikasvatuksella_luovuuteen_hankekartoitus_2003_-_2004?lang=fi>

Torkko, Niina 2006. Taiteen ja taidekasvatuksen saavutettavuus. Teoksessa Polku-opas lastentapahtumien järjestäjille. Toim. Kirsi Herala. Kymenlaakson kesäyliopisto ja Kymenlaakson liitto, 13–19.

Haastattelut

Lehto, Paula, johtaja, Stoa, Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskus, haastattelu Helsingissä 20.10.2006

Niemi, Irmeli, johtaja, Malmitalo, Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskus,
haastattelu Helsingissä 24.10.2006

Virkkumaa, Leena, kulttuurituottaja, Kanneltalo, Helsingin kaupungin kulttuuriasiain-
keskus, haastattelu Helsingissä 31.10.2006

Liite 1 Kysymykset alueellisten kulttuurikeskusten työntekijöille

I Ohjelmiston rakentaminen

Kuinka paljon ohjelmassa on lastenkulttuuria?

Millaisista eri osa-alueista ohjelma koostuu?

Onko keskuksessa erityistä lastenkulttuurin osaamista?

Mitkä seikat määrittävät lasten ohjelman rakentumista?

Kuka määrittelee ohjelmiston linjaukset, suunnat ja painopistealueet?

Miten alueen asukkaat voivat vaikuttaa ohjelmistoon ja saatteko siitä palautetta?

II Lastenkulttuuripoliittisen ohjelman toimenpide-ehdotukset ohjelmistossa

Tunnetko lastenkulttuuripoliittisen ohjelman sisällön?

Miten seuraavat taidemuodot näkyvät keskuksen ohjelmistossa? Mitä ongelmia niiden toteuttamisessa on?

Elokuvataide, Kirjallisuus, Kuvataide, Näyttämötaide, Muotoilu, kuvitus, sarjakuva, Säveltaide, Rakennustaide, Tanssitaide, Valokuvataide ja Sirkustaide

III Miten erityisryhmät näkyvät keskuksenne toiminnassa?

Kuinka keskuksenne ottaa huomioon kulttuurisen monimuotoisuuden, kuten kielivähemmistöt ja monikulttuurisuuden?

Millaista yhteistyötä teette talon ja alueen muiden toimijoiden kanssa?

Mitä odotat tulevaisuudessa tapahtuvan alueellisten kulttuurikeskusten toiminnassa ja lastenkulttuurin ohjelmassa?